

LO CANYERET

col·legi de l'advocacia de lleida · núm. 115 · agost 2023

FESTA D'ESTIU 2023

IL·LUSTRE COL·LEGI DE
L'ADVOCACIA DE LLEIDA

Edita

Col·legi de l'Advocacia de Lleida

Pl. Sant Joan, 6-8, 1r – 25007 Lleida
Tel. 973 23 80 07 – Fax 973 23 03 76
canyeret_cr@advocatslleida.org
http://advocatslleida.org

Director

Josep Corbella i Duch, advocat

Consell de Redacció

Josep Corbella i Duch, advocat
Neus Bellera Fondevilla, advocada
Ramon Forteza Colomé, advocat
Marc García Ramón, advocats
Simeó Miquel Roé, advocat
Enric Rubio Gallart, advocat

Consell Editorial

Antonieta Martí Teruel, degana
Mària Lucía Jiménez Márquez,
presidenta Audiència Provincial Lleida
Jorge Lucía Morlans, fiscal en cap Lleida
Antoni Vaquer Aloy, catedràtic dret civil UdL
Ana Mª Romero Murillo, professora dret
del treball UdL

Col·laboradors

Francesc Xavier Alonso i Latorre, advocat
Ricardo Borrás Iglesias, advocat
Pau-Oriol Cosialls Perpinyà, graduat en dret
Almudena González Jiménez, diputada Junta
Adrià Goñi Guembe, jutge
Junta Advocacia Jove de Lleida
Antonieta Martí i Teruel, degana
Simeó Miquel Roé, advocat
Constantino Montañés Núñez, enginyer
Eduard Montiu de Nuix, advocat
José Luis Rodríguez García, advocat
Montse Amorós Julvez

Impressió | Departament de publicitat

Tel. 93 799 07 07
Edicions MIC www.revistesamida.cat

Dipòsit Legal: L-203-1998

LO CANYERET no es fa responsable de les opinions expressades pels col·laboradors en els escrits signats. Tots els drets reservats. Ni la totalitat ni part d'aquesta revista pot reproduir-se o transmetre's per cap procediment electrònic o mecànic, sense permís previ i per escrit del Col·legi de l'Advocacia de Lleida. L'autor o autors dels treballs presentats conservaran la propietat intel·lectual dels mateixos, cedint en exclusiva a la revista LO CANYERET el dret d'explotació de l'obra.

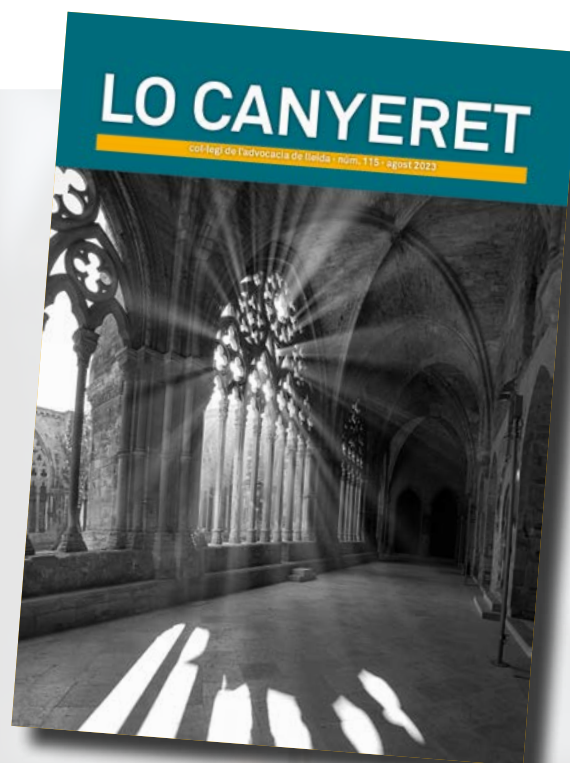
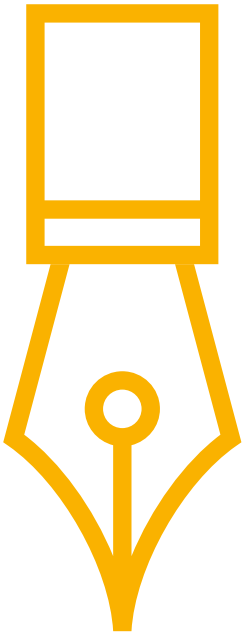

Foto: Genaro Massot

Sumari

- Carta de la degana 3
- Editorial 4
- “Errare humanum est”
de l'error i factures rectificatives
Francesc Xavier Alonso i Latorre.....5
- El nou mecanisme de resolució
alternativa de conflictes, en les controvèrsies
relacionades amb els drets dels usuaris
del transport aeri de passatgers
Pau-Oriol Cosialls Perpinyà 11
- Aspectos básicos de la Ley 12/2023, de 24 de
mayo, por el derecho a la vivienda
Adrià Goñi Guembe 19
- Treball i intel·ligència artificial (IA)
Constantino Montañés Núñez 23
- Resseguint els diaris oficials 24
- Dia de la Justícia Gratuïta
Almudena González Jiménez.....26
- Festa d'estiu 2023 27
- XXV Aniversari de la Comissió de Drets Humans
del Col·legi i X Premi “Valors” de l'Advocacia
Catalana Antonieta Martí i Teruel 28
- Activitat Col·legial 31
- Advocacia Jove 34
- Cens Col·legial 36
- In Memoriam.....37
- Registre de Societats Professionals ICALL.....38
- El nostre Col·legi, l'any 1931. Simeó Miquel Roé 39
- Cambó. José Luis Rodríguez García 40
- Català a la carta 41
- Humor Juridic 43

Hem tancat l'any judicial 2022-2023 havent succeït esdeveniments que han marcat el nostre sector com la primera vaga de lletrats i lletrades de l'Administració de Justícia (LAJ). Un fet, derivat de l'estat en el qual es troben els òrgans jurisdiccionals, que ha comportat el que no semblava possible: l'empitjorament d'asseynaments i resolució de procediments.

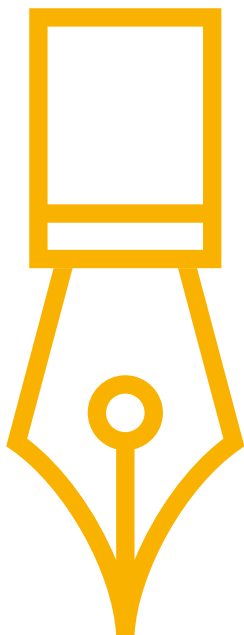
Estarem atents del decurs de la situació i de les sorpreses que ens dona el calendari electoral, per traslladar les propostes de millora del sistema i aportar l'esforç per la resolució de les necessitats que aquest pilar de l'Estat de Dret demanda a crits. Des del nostre Col·legi, del Consell de l'Advocacia de Catalunya o del Consejo de la Abogacia Española continuarem pressionant per tal que es posin mesures (i, necessàriament, inversió econòmica) al sistema judicial, tant des del govern central com autonòmic.

Encarem un mandat ple de reptes i entrebancs, però que sens dubte comporti una millora de la professió i l'entorn en el qual desenvolupem la nostra dedicació. Continuarem apostant pel foment de resolució alternativa de conflictes per donar un espai més àgil a les controvèrsies que puguin ser resoltes mitjançant la mediació, i alhora garantir per aquells conflictes que requereixen el sistema judicial puguin ser resolts en menor temps. I des del Consell de l'Advocacia Catalana participarem en la definició de l'estratègia per l'impuls a la justícia restaurativa que promou la Conselleria de Justícia, Drets i Memòria de la Generalitat de Catalunya, en la qual en aquests dies s'ha nomenat a Eduardo Santos Itoiz com a assessor del Gabinet de la consellera, amb la finalitat d'impulsar aquesta política, i que agraïm incorpori una visió des de la perspectiva de la professió.

Desitgem el mateix encoratjament pels alumnes del Màster de l'Advocacia, que desitgem que s'incorporin en el nostre Col·legi i en el Grup de Joves advocats i advocades de Lleida per poder participar en la nostra professió i activitats, com la que se celebrarà els pròxims dies 20 a 22 d'octubre a Sabadell, el XIII Congrés Jove de l'Advocacia Catalana.

Per acabar, voldria recordar que tots formem part del col·lectiu que vetlla pels drets de la ciutadania. Cada gra compta i ens aporta cohesió i fortalesa.

Antonieta Martí i Teruel
Degana

Després d'un temps de sobreproducció legislativa, les calors de l'estiu ens han portat un temps d'espera d'una nova etapa social que, cada vegada es presenta més incerta.

Mentrestant, veiem com a l'entorn es consoliden les noves tecnologies i notem com la intel·ligència artificial (la desconeguda i temuda IA) a cada volta és més present.

Malgrat tot, el consell de l'advocat, la conversa pausada i atenta amb el client, la paraula amable, la mirada de suport i l'acompanyament personal, no seran mai substituïdes per enginys tècnics del món virtual.

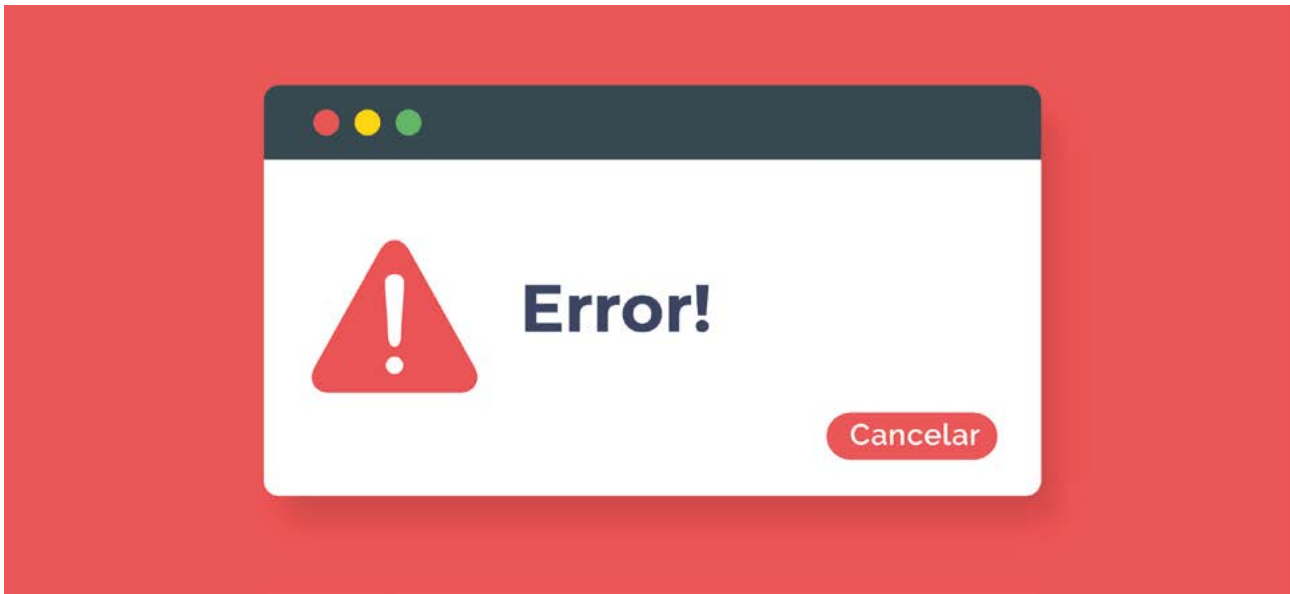
Només depèn de nosaltres com a advocats, de la nostra preparació jurídica i de la nostra sensibilitat personal, progressar en el camí de les relacions més solidàries, que són la base de la convivència pacífica.

El Consell de Redacció
canyeret_cr@advocatslleida.org

“ERRARE HUMANUM EST”¹ DE L'ERROR I FACTURES RECTIFICATIVES

FRANCESC XAVIER ALONSO I LATORRE

Advocat

Celebrada a inicis d'any, el 18 de gener per ser més exactes, a la Sala de Juntes de l'Il·lustre Col·legi de l'Advocacia de Barcelona la primera trobada anual del grup de joves del col·lectiu (GAJ: #GAJTalks; essent que des d'aquí emplacem els companys Advocats Joves del nostre Il·lustre Col·legi que plaguin dur a terme similars iniciatives del mateix caire); val a dir que la mateixa va comptar amb la presència de l'advocat i company En Miquel Roca i Junyent en atenció a una notable trajectòria en la seva doble vessant de polític i jurista. Qüestionat el mateix –de manera ja fatigosa, fins i tot potser– sobre el seu paper en la redacció de la Carta Magna o Text Constituent, no va dubtar a afirmar:

“En cas de trobar-se altre cop en la tessitura de coescriure la Carta Magna, seria interessant encabir-hi el «Dret a l'error» com a Dret d'especial rellevància i me-

reixedor de la corresponent tutela i protecció que el dit rang normatiu mereix”.

Talment, el mateix advocat –polític en altres temps– es feia al mateix temps ressò de les seves pròpies paraules de fa més d'una dècada, quan en un avui també llunyà febrer de dos mil dotze, admetia amb certa melangia que, tal volta, “fou un error no incloure la figura del «concert» a l'Estatut de 1979”².

Dita afirmació no pot més que fer-nos plantejar, com a mínim, la inexistència de dogmes de caràcter absolut que puguin investir-se o titllar-se de veritats absolutes –res menys proper a la veritat, i menys en Dret– valent-nos, en aquest sentit, les dites paraules del mateix Miquel Roca, un ja pretèrit 2012 (01/02/2012³; per ser exactes); tot qüestionant les accions/inaccions adoptades.

¹ «Errare humanum est»: Error és humà o bé qui té boca s'equivoca com ens recorda el refrany català; tot amant amb l'apunt o complement «perseverare autem diabolicum»: perseverar en l'error és diabòlic.

Si bé la frase s'atribueix a Sèneca el Jove, no es troba em els seus escrits; sinó que més aviat seria basada en una lectura errada de les *Controvèrsies* de Sèneca el Vell, variant l'original *per humans ... errors* («a través d'errors humans») a «*humanum errare*» («errar és humà»).¹ Una expressió similar es troba expressada per Ciceró a les *Filípiques* XII.5: *Cuiusvis hominis est errare: nullius nisi insipientis, perseverare in errore* («Error és propi de qualsevol home, però només l'ignorant persevera en l'error»).

Traducció lliure emparada en el Diccionari de locucions i frases llatines. Barcelona, Enciclopèdia Catalana. Antoni Peris 2001.

Errare humanum est - Wikipedia, la enciclopèdia lliure

2&3 EUROPAPRESS <https://www.europapress.es/nacional/noticia-miquel-roca-fue-error-no-incluir-concierto-estatut-1979-20120201115319.html>

Valgui's l'anterior, merament anecdòtic si es vol, a fi i efecte d'operar a tall de palanca i debatre bé respecte al dret bé sobre l'obligació relativa modificar o bé rectificar factures un cop ja girades un cop detectada, alhora, la presència d'errors en el seu contingut. No és gratuït aquest comentari, sinó que el mateix porta causa de la reflexió a quina ens convoca la recent Consulta vinculant de la Direcció General de Tributs de data 26 d'octubre de 2022 (V2245/2022⁴).

Val a dir que la dita Consulta vinculant V22445/2022 es posiciona sobre les obligacions formals relatives als documents factura (RD 1619/2012⁵), quines es troben contingudes a l'art. 6 i s. d'aquest, i també –en concret– de les mateixes factures rectificatives (art. 15 Reial decret); quins textualment diuen:

CAPÍTOL II - Requisits de les factures

Article 6: Contingut de la factura

1. Tota factura i les seves còpies contindran les dades o requisits que s'esmenten a continuació, sens perjudici dels que puguin resultar obligatoris a altres efectes i de la possibilitat d'incloure qualsevol altres mencions:
  - a. Nombre i, si s'escau, sèrie. La numeració de les factures dins de cada sèrie serà correlativa. Es podran expedir factures mitjançant sèries separades quan existeixin raons que ho justifiquin i, entre altres supòsits, quan l'obligat a la seva expedició compti amb diversos establiments des dels quals efectuï les seves operacions i quan l'obligat a la seva expedició realitzi operacions de diferent naturalesa. No obstant això, serà obligatòria, en tot cas, l'expedició en sèries específiques de les factures següents:
    - I. Les expedides pels destinataris de les operacions o per tercers a què es refereix l'article 5, per a cadascun dels quals haurà d'existir una sèrie diferent.
    - II. Les rectificatives.
    - III. Les que s'expedeixin conforme a la disposició addicional cinquena del Reglament de l'Impost sobre el Valor Afegit, aprovat per l'article 1 del Reial decret 1624/1992, de 29 de desembre.
    - IV. Les que s'expedeixin conforme al que preveu l'article 84, apartat u, número 2n, lletra g), de la Llei 37/1992, de 28 de desembre, de l'Impost sobre el Valor Afegit.
    - V. Les que s'expedeixin conforme al que preveu l'article 61, apartat 2 del Reglament de

l'Impost sobre el Valor Afegit, aprovat per l'article 1 del Reial decret 1624/1992, de 29 de desembre. Lletres a) del número 1 de l'article 6 redactada per l'apartat dos de l'article tercer del RD 1073/2014, de 19 de desembre, pel qual es modifiquen el Reglament de l'Impost sobre el Valor Afegit, aprovat pel RD 1624/1992, de 29 de desembre, el Reglament General de les actuacions i els procediments de gestió i inspecció tributària i de desenvolupament de les normes comunes dels procediments d'aplicació dels tributs, aprovat pel RD 1065/2007, de 27 de juliol, i el Reglament pel qual es regulen les obligacions de facturació, aprovat pel RD 1619/2012, de 30 de novembre («BOE» 20 desembre); *Vigència: 1 gener 2015*.

- b. La data de la seva expedició.
- c. Nom i cognoms, raó o denominació social completa, tant de l'obligat a expedir factura com del destinatari de les operacions.
- d. Número d'Identificació Fiscal atribuït per l'Administració tributària espanyola o, si s'escau, per la d'un altre estat membre de la Unió Europea, amb el qual ha realitzat l'operació l'obligat a expedir la factura. Així mateix, serà obligatòria la consignació del Número d'Identificació Fiscal del destinatari en els següents casos:
  - I. Que es tracti d'un lliurament de béns destinats a un altre estat membre que es trobi exempta conforme a l'article 25 de la Llei de l'impost.
  - II. Que es tracti d'una operació el destinatari de la qual sigui el subjecte passiu de l'impost corresponent a aquella.
  - III. Que es tracti d'operacions que s'entenguin realitzades en el territori d'aplicació de l'impost i l'empresari o professional obligat a l'expedició de la factura hagi de considerar-se establert en aquest territori.
- e. Domicili, tant de l'obligat a expedir factura com del destinatari de les operacions. Quan l'obligat a expedir factura o el destinatari de les operacions disposin de diversos llocs fixos de negoci, s'haurà d'indicar la ubicació de la seu d'activitat o establiment al qual es refereixin aquelles en els casos en què aquesta referència sigui rellevant per a la determinació del règim de tributació corresponent a les esmentades operacions.

⁴ DGT 26/10/2022 V2245/2022: [NFC084229.pdf \(fiscal-impuestos.com\)](https://www.fiscal-impuestos.com)

⁵ RD 1619/2012 Obligacions formals de facturació; factura rectificativa en el cas que ens ocupa: [Real Decreto 1619/2012, de 30 de noviembre, por el que se aprueba \(juridicas.com\)](https://www.boe.es)

- f. Descripció de les operacions, consignant-se totes les dades necessàries per a la determinació de la base imposable de l'impost, tal com aquesta es defineix pels articles 78 i 79 de la Llei de l'impost, corresponent a aquelles i el seu import, incloent-hi el preu unitari sense impost de les esmentades operacions, així com qualsevol descompte o rebaixa que no estigui inclòs en l'esmentat preu unitari.
- g. El tipus impositiu o tipus impositius, si s'escau, aplicats a les operacions.
- h. La quota tributària que, si s'escau, es repercuteixi, que s'haurà de consignar per separat.
- i. La data en què s'hagin efectuat les operacions que es documenten o en la qual, si s'escau, s'hagi rebut el pagament anticipat, sempre que es tracti d'una data diferent de la d'expedició de la factura.
- j. En el supòsit que l'operació que es documenta en una factura estigui exempta de l'Impost, una referència a les disposicions corresponents de la Directiva 2006/112/CE, de 28 de novembre⁶, relativa al sistema comú de l'Impost sobre el Valor Afegit, o als preceptes corresponents de la Llei de l'Impost o indicació que l'operació està exempta.
El que disposa aquesta lletra s'aplicarà així mateix quan es documentin diverses operacions en una única factura i les circumstàncies que s'han assenyalat es refereixin únicament a part d'elles.
- k. En els lliuraments de mitjans de transport nous a què es refereix l'article 25 de la Llei de l'impost, les seves característiques, la data de la seva primera posada en servei i les distàncies recorregudes o hores de navegació o vol realitzades fins al seu lliurament.
- l. En cas que sigui l'adquirent o destinatari del lliurament o prestació qui expedeixi la factura en lloc del proveïdor o prestador, de conformitat amb el que estableix l'article 5 d'aquest Reglament, la menció «facturació pel destinatari».
- m. En el cas que el subjecte passiu de l'impost sigui l'adquirent o el destinatari de l'operació, la menció «inversió del subjecte passiu».
- n. En cas d'aplicació del règim especial de les agències de viatges, la menció «règim especial de les agències de viatges».
- o. En cas d'aplicació del règim especial dels béns usats, objectes d'art, antiguitats i objectes de col·lecció, la menció «règim especial dels béns usats», «règim especial dels objectes d'art» o «règim especial de les antiguitats i objectes de col·lecció».
- p. En el cas d'aplicació del règim especial del criteri de caixa la menció «règim especial del criteri de caixa. Lletres p) del número 1 de l'article 6 del número dos de l'article quart del RD 828/2013, de 25 d'octubre, pel qual es modifiquen el Reglament de l'Impost sobre el Valor Afegit, aprovat pel RD 1624/1992, de 29 de desembre; el Reglament General de desplegament de la Llei 58/2003, de 17 de desembre, General Tributària, en matèria de revisió en via administrativa, aprovat pel RD 520/2005, de 13 de maig; el RD 1065/2007, de 27 de juliol, pel qual s'aprova el Reglament General de les actuacions i els procediments de gestió i inspecció tributària i de desenvolupament de les normes comunes dels procediments d'aplicació dels tributs i el Reglament pel qual es regulen les obligacions de facturació, aprovat pel RD 1619/2012, de 30 de novembre («BOE» 26 octubre). Vigència: 1 gener 2014.
2. S'haurà d'especificar per separat la part de base imposable corresponent a cadascuna de les operacions que es documentin en una mateixa factura en els següents casos:
- a. Quan es documentin operacions que estiguin exemptes de l'impost sobre el valor afegit i altres en les quals no es donin aquestes circumstàncies.
- b. Quan s'incloguin operacions en les quals el subjecte passiu de l'impost sobre el valor afegit corresponent a aquelles sigui el seu destinatari i altres en les quals no es doni aquesta circumstància.
- c. Quan es comprenguin operacions subjectes a diferents tipus de l'impost sobre el valor afegit.
3. Quan es tracti d'operacions a què es refereix l'article 2. 3b) apartat b') a''), l'obligat a expedir la factura podrà ometre la informació prevista en les lletres f), g) i h) de l'apartat 1 d'aquest article i indicar en el seu lloc, mitjançant referència a la quantitat o a l'abast dels béns o serveis subministrats i la seva naturalesa, l'import subjecte a l'impost d'aquests béns o serveis. Número 3 de l'article 6 redactat per l'apartat tres de l'article segon del RD 424/2021, de 15 de juny, pel qual es modifiquen el Reglament de l'Impost sobre el Valor Afegit, aprovat pel RD 1624/1992, de 29 de desembre, el Reglament pel qual es regulen les obligacions de facturació, aprovat pel RD 1619/2012, de 30 de novembre, i el Reglament General de les actuacions i els procediments de gestió i inspecció tributària i de desenvolupament de les normes comunes dels procediments d'aplicació dels tributs, aprovat per RD 1065/2007, de 27 de juliol («BOE» 16 juny); Vigència: 1 juliol 2021.

⁶ Directiva 2006/112/CE, de 28 de novembre relativa al sistema comú de l'IVA:

BOE.es - DOUE-L-2006-82505 Directiva 2006/112/CE del Consejo, de 28 de noviembre de 2006, relativa al sistema común del impuesto sobre el valor añadido.

4. A l'efecte del que disposa l'article 97.U de la Llei de l'Impost, tindrà la consideració de factura aquella que contingui totes les dades i reuneixi els requisits a què es refereix aquest article.

Article 7: Contingut de les factures simplificades

1. Sens perjudici de les dades o requisits que puguin resultar obligatòries a altres efectes i de la possibilitat d'incloure qualsevol altres mencions, les factures simplificades i les seves còpies contindran les següents dades o requisits: (...)

Vistes les especificitats de les factures, rectificatives en especial, quines analitzarem en major profunditat més endavant de conformitat a les previsions indicades a l'anterior [RD 1619/2012](#); val a dir que –per al cas que aquí ens interessa– entre les causes que motiven es giri de forma obligatòria una factura rectificativa queda compresa la consignació d'un nou destinatari de la factura un cop s'ha produït un error: això és, entenent-se com a «causa de rectificació» de la factura el fet que s'hagi consignat de forma errònia qualsevol dada d'aquest, com així pot ser la «identificació del destinatari» d'aquesta.

Partint de l'anterior, l'existència de causes taxades, quines motivin l'obligació de girar una factura rectificativa, no impedeix ni tampoc obstaculitza que es puguin rectificar les factures girades amb caràcter previ, sempre i quan –així– es tracti de causa justificada.

Tanmateix, per al cas que no concorri «causa de rectificació» obligatòria d'una factura, de conformitat a tal com així es preveu als apartats 1 i 2 de l'art. 15 del [RD 1619/2012](#) –relatiu als extrems de les factures– tal com podria succeir en aquells casos en quins es giri una factura de manera errònia i com a causa d'una operació –sigui lliurament d'un bé o una prestació d'un servei– i, essent procedent la seva anul·lació, ens trobaríem davant un supòsit de «substitució» de la mateixa per una altra factura que, al seu torn, anul·la a la primera i que, per cap concepte, tindria la consideració de «rectificativa» (segons així conclou, textualment, la Consulta Vinculant de la [DGT V2245/2022](#) que avui ens ocupa). Així doncs, pel que toca a les «factures rectificatives» ens adreçarem, altre cop, a la norma al cas: així art. 15 del repetit [RD 1619/2012](#).

Article 15: Factures rectificatives

1. S'haurà d'expedir una «factura rectificativa» en els casos en què la factura original no compleixi algun dels requisits que s'estableixen als articles 6 o 7, sens perjudici del que estableix l'apartat 6 d'aquest article.

2. Igualment, serà obligatòria l'expedició d'una factura rectificativa en els casos en què les quotes impositives repercutides s'haguessin determinat incorrectament o s'haguessin produït les circumstàncies que, segons el que disposa l'article 80 de la Llei de l'Impost, donen lloc a la modificació de la base imposable.

No obstant això, quan la modificació de la base imposable sigui conseqüència de la devolució de mercaderies o d'envasos i embalatges que es realitzin en ocasió d'un posterior subministrament que tingui el mateix destinatari i per l'operació en la qual es van lliurar s'hagués expedit factura, no serà necessària l'expedició d'una factura rectificativa, sinó que es podrà practicar la rectificació en la factura que s'expedeixi per l'esmentat subministrament, restant l'import de les mercaderies o dels envasos i embalatges retornats de l'import de l'esmentada operació posterior. La rectificació es podrà realitzar d'aquesta manera sempre que el tipus impositiu aplicable a totes les operacions sigui el mateix, amb independència que el seu resultat sigui positiu o negatiu.

3. L'expedició de la factura rectificativa s'haurà d'efectuar tan aviat com l'obligat a expedir-la tingui constància de les circumstàncies que, conforme als apartats anteriors, obliguen a la seva expedició, sempre que no haguessin transcorregut quatre anys a partir del moment en què es va meritjar l'Impost o, si s'escau, es van produir les circumstàncies a què es refereix l'article 80 de la Llei de l'Impost.

4. La rectificació es realitzarà mitjançant l'emissió d'una nova factura en la qual es faci constar les dades d'identificació de la factura rectificada. Es podrà efectuar la rectificació de diverses factures en un únic document de rectificació, sempre que s'identifiquin totes les factures rectificades. No obstant això, quan la modificació de la base imposable tingui el seu origen en la concessió de descomptes o bonificacions per volum d'operacions, així com en els altres casos en què així s'autoritzi pel Departament de Gestió Tributària de l'Agència Estatal d'Administració Tributària, no serà necessària la identificació de les factures; bastant la determinació del període a què es refereixen.

El Departament de Gestió Tributària de l'Agència Estatal d'Administració Tributària podrà autoritzar altres procediments de rectificació de factures, prèvia sol·licitud dels interessats, quan quedi justificat per les pràctiques comercials o administratives del sector d'activitat de què es tracti. Número 4 de l'article 15 redactat pel número u de l'article cinquè del [RD 1075/2017](#), de 29 de desembre («BOE» 30 desembre); *Vigència: 1 gener 2018*.

5. La «factura rectificativa» haurà de complir els requisits que s'estableixen als articles 6 o 7, segons escaigui. Quan el que s'expedeixi sigui una «factura rectificativa», les dades a què es refereix l'article 6.1.f, g) i h) expressaran la rectificació efectuada. En particular, les dades que es regulen en els paràgrafs f) i h) de l'esmentat article 6.1 es podran consignar, bé indicant directament l'import de la rectificació, amb independència del seu signe, bé tal com quedin després de la rectificació efectuada, assenyalant igualment en aquest cas l'import de l'esmentada rectificació. Quan el que s'expedeixi sigui una «factura simplificada rectificativa», les dades a què es refereix l'article 7.1.f) i g) i, si s'escau, el 7.2.b), expressaran la rectificació efectuada, bé indicant directament l'import de la rectificació, bé tal com quedin després de la rectificació efectuada, assenyalant igualment en aquest cas l'import de l'esmentada rectificació.
6. Únicament tindran la consideració de «factures rectificatives» les que s'expedeixin per alguna de les causes previstes als apartats 1 i 2. No obstant això, les factures que s'expedeixin en substitució o bescanvi de «factures simplifiades» expedides amb anterioritat no tindran la condició de «rectificatives», sempre que les «factures simplifiades» expedides en el seu dia complissin els requisits establerts a l'article 7.1.

Article 16: Particularitats de l'obligació de documentar les operacions en els règims especials de l'Impost.

(... ..)».

Ja per cloure, en aquell punt tocant a la «factura rectificativa» i, tanmateix, també al contingut, extensió i paràmetres d'aquesta; no dubtarem –en darrer terme– tornar a adreçar-nos a l'explícit contingut de la Consulta vinculant núm. V2245/2022 de 26 d'octubre (núm. 4 dels anteriors peus de pàgina)

En aquest sentit; és de destacar que la mateixa DGT, tot remetent-se a les seves pròpies resolucions al respecte, tingué a bé indicar en la dita consulta vinculant:

«Aquest Centre directiu ha matisat la seva doctrina en relació amb la pràctica consultada, a la **Contesta vinculant de 28 de març de 2019 núm. Vo706-19**, en els següents termes:

«No obstant això, i vist l'anterior, aquest Centre directiu, per donar cobertura a una pràctica comercial i administrativa generalitzada ha permès que la rectificació s'articuli mitjançant l'emissió de dues factures diferents: una amb signe negatiu, fins i tot per l'import total de la factura prèviament expedida; una altra posterior que rectifica la inicial que s'anul·la amb la factura anterior i que conté la informació correcta corresponent a la factura inicial després d'efectuar la seva rectificació.

Aquest supòsit excepcional, que va ser incorporat a la doctrina administrativa, entre d'altres en les Consultes Vinculants de 12 de desembre del 2006 i de 4 d'abril de 2016, amb números V2474-06 i V1387-16, ha de ser matisat, atès que el reglament de facturació preveu “l'emissió d'una única factura rectificativa, llevat que la factura rectificativa, sigui al seu torn, objecte d'una nova rectificació”.

D'aquesta manera, quan el procediment de rectificació d'una factura es realitzi mitjançant l'emissió de dues factures en els termes previstos en el paràgraf anterior, haurà de considerar-se com a «factura ordinària» la primera que s'expedeixi amb signe negatiu, fins i tot per l'import total de la factura prèviament expedida, i com a «rectificativa» la que s'expedeixi contenint correctament les dades que s'hi documenten després de la rectificació.

Ara bé, puntualitza alhora que, “a més, aquest Centre directiu ha manifestat en la seva contestació vinculant número Vo611-11, d'11 de març de 2011, que l'existència de causes taxades, que motiven l'obligació d'expedir una «factura rectificativa», no impedeix que voluntàriament es puguin rectificar les factures prèviament expedides, quan es tracti d'una causa justificada i sempre que aquesta pràctica permeti garantir la corresponent comprovació per part de l'Administració tributària, si bé, en aquests casos de modificació voluntària d'una factura prèviament expedida no s'estarà davant l'expedició d'una «factura rectificativa».

En els termes i amb els requisits –tot l'anterior– continguts a l'article 15 del Reglament pel qual es regulen les obligacions de facturació; doncs d'acord amb l'esmentat precepte (apartat 6), només les factures que hagin de ser objecte de rectificació obligatòria per les causes previstes als apartats 1 i 2 de l'esmentat article 15, són les que, al cap i a la fi, tenen la consideració de «factures rectificatives»”.

“Per tant, –per als casos que ens ocupen i atenent a la normativa d'aplicació, a fi i efecte d'acabar de clarificar i il·lustrar el tema objecte de debat i polèmica: això és, establir un llindar entre les «factures de caire exclusivament rectificatives» i, alhora, les «factures de reposició o substitució»– conclou el centre directiu que, en el supò-

sit que no concorrin les causes de rectificació obligatòria d'una factura, contingudes en els apartats 1 i 2 de l'article 15 del Reglament, com podia succeir en casos en què s'expedeixi una factura erròniament per una operació que mai va arribar a realitzar-se, si es procedeix la seva anul·lació, s'està davant d'un supòsit de substitució d'aquella factura per una altra que l'anul·la, que en cap cas tindrà el caràcter de factura rectificativa".

3. Lo que comunico a Vd. con efectos vinculantes, conforme a lo dispuesto en el apartado 1 del artículo 89 de la Ley 58/2003, de 17 de diciembre, General Tributaria»; finalitza dita Contestació vinculant de 28 de març de 2019 i número VO706-19, abans citada per expressa remissió de la mateixa Consulta vinculant núm. V2245/2022 de 26 d'octubre (núm. 4 dels anteriors peus, segons vist), valent-se la Direcció Ge-

neral de Tributs del dit argument per acabar de lligar i tancar el tema objecte de debat.

Dit tot l'anterior, no podem cloure la present nota sense fer referència a les novetats normatives, tributàries en especial, introduïdes pel més que recent Reial decret llei 5/2023, de 28 de juny⁷.

Tanmateix, i a tall de simple pinzellada al respecte, no podem deixar passar l'ocasió –com així m'ha fet veure el Consell Redactor de “Lo Canyeret” a la vista de la immediatesa dels efectes de la norma referida: el proppassat 28 de juny– de deixar apuntats alguns dels aspectes tributaris que la mateixa bé actualitza bé modifica, amb innegables implicacions de facturació, tals com:

- deducció per adquisició de vehicles amb endoll o «endollables» (I.R.P.F.)
- deducció per instal·lació d'infraestructura de recàrrega (I.R.P.F.)
- amortització accelerada per les inversions d'infraestructura de recàrrega de vehicles elèctrics (I.S.)
- tipus impositius del 0% i 5% aplicables a aliments (IVA)

Tal com és de significar i veure tot l'anterior, tant de l'atent i docte avís o consell jurídic, segons vist, del Consell de Redacció de la «revista col·legial» personificat en la figura de l'apreciat amic i company Josep Corbella i Duch (col·legiat núm. 235 de l'Il·lustre Col·legi de l'Advocacia de Lleida; alhora que director de «Lo Canyeret»; amb qui tot professant-li sincera admiració i respecte sota-signem el present) com de l'alerta informativa facilitada per la mateixa AEAT segons el següent enllaç a peu de plana indicat⁸.

Opinió i posicionament quins, a banda de fer-se eco i ressò dels raonaments jurídics sobre la matèria de la mà d'amics i companys del Col·legi ja esmentats com dels dictaminats per les institucions i organismes administratius tributaris assenyalats al present; tampoc deixem de sotmetre –alhora i com sempre– a qualsevol altra major fonamentada en Dret, a Lleida a deu de juliol de dos mil vint-i-tres.

⁷ Reial decret llei 5/2023, de 28 de juny i amb entrada en vigor el 29/06/23 (publicat al BOE núm. 154, de 29/06/2023), amb referència [BOE-A-2023-15135](#)

⁸ AEAT. Novetats tributàries introduïdes via Reial decret llei 5/2023, de 28 de juny i amb entrada en vigor el 29/06/23 (publicat al BOE núm. 154, de 29/06/2023), segons enllaç facilitat per l'AEAT:

[Agencia Tributaria: Principales novedades tributarias introducidas por el Real Decreto-ley 5/2023](#)

EL NOU MECANISME DE RESOLUCIÓ ALTERNATIVA DE CONFLICTES, PER A LES CONTROVÈRSIES RELACIONADES AMB ELS DRETS DELS USUARIS DEL TRANSPORT AERI DE PASSATGERS

PAU-ORIOI COSIALLS PERPINYÀ

Especialista en Dret Aeronàutic i Espacial, ICADE.

Estudiant del Màster d'accés a l'advocacia, Becari d'Investigació de Dret Int. Privat, UdL.

Els Reglaments europeus 261/2004 i 1107/2006

En l'àmbit del transport aeri de passatgers -tot i la notable davallada que va patir el sector amb la pandèmia-, sempre s'han donat casos de forma regular, de supòsits de passatgers a qui, bé se'ls denega l'embarcament (situació que majoritàriament s'associa al fenomen que es coneix com a *overbooking*¹); bé que el seu vol ha patit un gran endarreriment de 3 o més hores, respecte a l'hora d'arribada programada a la seva destinació (comptant possibles escales o vols de connexió); o bé que directament se'ls ha cancel·lat el vol per al qual es tenia un bitllet reservat, sense que l'aerolínia no hagi avisat en els 14 dies mínims d'antelació. Per a aquesta sèrie de situacions, els drets que poden exercitar els passatgers, estan previstos en el **Reglament CE 261/2004**², d'11 de febrer (R.261/04, d'ara endavant), el qual substituï l'anterior reglament establert per la matèria, el 295/2001.

Aquestes normes europees de dret material, estan directament relacionades amb el dret del consum i el compliment del contracte de transport aeri³. No obstant, els assumptes

de competència judicial en aquest àmbit, resten a l'arbitri d'altres normes, com bé serien els tractats internacionals emmarcables en l'anomenat "Sistema de Varsòvia" (des del Conveni de Varsòvia de 1929; passant pels seus successius protocols de modificació; fins al Conveni de Montreal de 1999 entre d'altres, havent d'atendre als països signants de cada conveni i protocol per tal de determinar quines normes resulten d'aplicació en cada cas concret), així com el Reglament PE/C 1215/2012 de Competència Judicial Internacional⁴; i subsidiàriament en el nostre país, la recurrent Llei Orgànica 6/1985, a la qual seguidament se'n farà especial referència.

Quant a l'àmbit territorial d'aquestes normes, aquestes s'apliquen no tan sols als vols intracomunitaris (siguin de cabotatge o entre diferents països de la unió), sinó també a aquells que surtin des de qualsevol aeroport comunitari i tingui com a destí un tercer país fora de la unió; així com per aquells vols procedents de països extracomunitaris amb destinació a qualsevol punt on s'apliquin els tractats comunitaris (art. 3 R.261/04), amb la qual cosa és patent que les disposicions del reglament poden disposar d'un ampli abast territorial, respecte a la seva aplicació.

¹ Pràctica que realitzen les companyies de transport aeri de passatgers, per la que per a cada vol s'ofereixen per a la venda, més bitllets que seients disponibles, tenint en compte un marge estimat segons estudis de mercat, d'acord amb un nombre potencial de passatgers que poden arribar a desistir del seu bitllet. Tot, amb l'objectiu de cobrir la màxima capacitat de seients possibles un cop efectuats els desistiments, i amb el conseqüent risc de deixar un nombre de passatgers a terra si fallessin les previsions i s'acabin cobrint tots els seients. De fet, cal dir que el mencionat Reglament 261/04, es coneix col·loquialment com a «Reglament *Overbooking*».

² Havent resumit així succintament -ja que és impossible desenvolupar-ho en el present article-, els supòsits de cobertura de responsabilitat dels que pot respondre una companyia aèria, d'acord amb R.261/04. Quant a aquesta responsabilitat, el rescabament s'haurà de dur a terme depenent de cada supòsit en concret, mitjançant una compensació, reemborsament, o oferta de vol alternatiu; a la que s'hi poden sumar una indemnització (baremada en funció del quilometratge del vol, en els supòsits d'endarreriment); així com l'assistència a terra (alimentació, transport terrestre, allotjament, etc.)

³ Amb la ressenyable particularitat, que el Reglament 261/04 prescriu obligacions cap al transportista aeri fonamentalment; mentre que el Reglament 1107/06 -al qual se'n farà referència seguidament- ho fa primordialment vers el gestor aeroportuari i els seus contractistes d'*handling*.

⁴ A tal efecte, és d'especial menció el fet que el Reglament Brussel·les I bis, disposa d'una notable jurisprudència del TJUE, en relació amb la competència judicial internacional, respecte dels supòsits de reclamacions judicials per vulneració de drets dels passatgers en el sí del transport aeri. Per a major aprofundiment en la qüestió, es recomana la lectura de l'article de Martín Mazuelos, F.J. (2022), «*Notas sobre competencia internacional y territorial en indemnizaciones por retraso o cancelación de vuelos*». Millenium DIPr. En línia i disponible a: <https://dialnet.unirioja.es/descarga/articulo/8349341.pdf>

En relació amb aquest últim punt, en tractar-se d'un reglament europeu, el seu efecte i aplicació directes fan que es deixin sense eficàcia (STJCE *Van Gend en Loos*, C-26/62) aquelles disposicions del Capítol XII de la comatosa Llei 48/1960 de 21 de juliol, de Navegació Aèria, relatives a l'àmbit de la responsabilitat del transportista per danys contractuals, en els quals s'emmarquen aquells relacionats amb el bitllet de transport aeri. Igualment, en relació amb l'esmentat Principi de Primacia del dret de la UE establert en la STJCE *Costa v. ENEL* (C-6/64), els reglaments esmentats també poden deixar totalment o parcialment sense eficàcia, aquelles disposicions, del conjunt d'instruments convencionals del Sistema Varsòvia que tinguin signats els països de sortida i arribada de la Unió, que entrin en conflicte amb els reglaments europeus, i que d'acord amb els criteris anteriors tinguin punts de connexió materials o competencials respecte dels reglaments citats.

Tractament de les controvèrsies generades en l'ús del transport aeri, en relació amb els anteriors reglaments europeus

Tradicionalment, l'exercici de la pretensió de les accions per causa de la defensa dels drets dels passatgers en aquestes matèries en concret, s'han dirimit dins de l'ordre jurisdiccional civil, sent-ne fins ara la primera instància competent per raó de la matèria, els jutjats mercantils, d'acord amb

la redacció fins a la data de l'article 86bis de la LO 6/1985 (LOPJ, d'ara endavant), i tramitant-se per la via del judici verbal (DA 2a de la Llei 7/2017⁵, de Resolució Alternativa de litigis en matèria de Consum -LADRC, d'ara endavant-). No obstant, amb la nova reforma de la LOPJ publicada al BOE a 28 de juliol de 2022 mitjançant la LO 7/2022, l'art. 86bis queda redactat de tal manera que les accions fonamentades sobre la base de l'àmbit objectiu del R.261/2004 queden explícitament fora de l'àmbit competencial objectiu dels jutjats mercantils, tot i continuar sent la jurisdicció competent per la major resta de litigis en relació amb l'esfera privada del transport aeri. Per tant, qualsevol qüestió que es pugui suscitar en seu jurisdiccional civil vers el R.261/04 -sens perjudici del que s'explicarà seguidament-, quedarà relegada als jutjats civils de primera instància i instrucció.

Si bé fins ara ens hem referit a assumptes de l'àmbit jurisdiccional, en data de 14 de març de 2022 es va publicar al BOE, l'**Ordre Ministerial 201/2022** (TMA/201/22 d'ara endavant) del **Ministeri de Transports, Mobilitat i Agenda Urbana (MITMA)**, a través de la qual es va donar el tret de sortida a un nou mecanisme de **Resolució Alternativa de Conflictes (ADR)** en referència a les matèries esmentades que cobreixen **tant el R.261/04, en conjunt amb el Reglament CE 1107/2006, sobre drets dels passatgers amb discapacitat i/o mobilitat reduïda**. Aquesta Ordre Ministerial habilitarà a l'**Agència**

⁵ La Llei 7/2017, de 2 de novembre, té el seu origen en la transposició de la Directiva 2013/11/UE, de 21 de maig, relativa a la Resolució Alternativa de Conflictes en matèria de Consum. No obstant, cal aclarir que la creació de mecanismes d'ADR en matèria de consum per a les diferents àrees que no resultin excloses per la directiva en el seu article 1.2, acaba sent potestativa pels estats membres (article 4.3 D.2013/11/UE). Si bé en el cas d'Espanya, a través de la transposició de la citada Directiva, sí que es va establir l'obligació a la vista d'arribar a constituir un mecanisme d'ADR per a les controvèrsies relacionades amb el transport aeri de passatges (art. 26.4; punts 1 i ss. de la D.A. 2a de la LADRC).

Estatut de Seguretat Aèria (AESA d'ara endavant)⁶, més enllà de la mera funció consultiva, a tramitar i resoldre expedients de reclamació presentats a instància de part, en els quals els subjectes legitimats puguin considerar que han vist vulnerats els seus drets com a usuaris del transport aeri. Així les coses, s'ofereix, una via alternativa a la jurisdiccional per la qual es pugui emetre una resolució per a les parts. Aquest fet, ens portaria immediatament a una primera i fonamental conclusió sobre aquest nou mecanisme, que seria el fet que es desvirtua la naturalesa fonamentalment privada -salvant fins a cert punt les controvèrsies amb els gestors aeroportuaris- d'una controvèrsia de defensa dels usuaris, per tornar-ho així un assumpte d'àmbit primordialment administratiu, en el cas que l'usuari del transport aeri opti per fer ús d'aquest nou mecanisme.

Cal apuntar que, si bé l'ordre ministerial fou publicada en l'anterior data citada, **el mecanisme no ha entrat en funcionament fins ara** a juny de 2023, arran de la prèvia publicació en data de 10 de maig de 2023, de l'Ordre Ministerial TMA/469/2023. A través d'aquesta, el MITMA ha certificat mitjançant la pertinent resolució (requeriment establert en la D.F. 3a TMA/201/22), que l'AESA sigui una entitat d'ADR acreditada per tramitar reclamacions dels usuaris del transport aeri. Conseqüentment, i tal com estableix igualment la D.F. 3a de la TMA/201/22, un cop acreditada la certificació de l'agència com a entitat d'ADR, aquest nou mecanisme podrà començar a aplicar-se a les controvèrsies generades en els vols realitzats **a partir de 2 de juny de 2023**.

Aquest mecanisme s'ha creat, tal com és raonable pensar, amb la finalitat de descarregar de demandes de reclamacions de passatgers a l'administració de justícia, tenint en compte que el fet que el transport aeri, ha sigut fins a l'esclat de la pandèmia, un sector que no ha fet més que créixer de forma exponencial des de la dècada dels anys 60. Especialment, ho ha fet arran del sorgiment i auge, de les companyies i operacions aèries de baix cost, les quals han permès que el nombre d'usuaris del transport aeri s'hagi multiplicat exponencialment.

Així doncs, és lògic arribar a la senzilla deducció, que aquest anterior factor ha portat inevitablement a conseqüències en l'àmbit del trànsit jurídic quotidià, per causa de l'exercici desbocat de pretensions en seu judicial, en relació amb vols endarrerits i/o cancel·lats. I en especial, per raó de la recurrent pràctica de l'*overbooking*, la qual segueix resultant econòmicament atractiva pels operadors aeris, tot tenint en compte les indemnitzacions civils i sancions administratives a les quals poden fer front en cada cas concret. No obstant, el fet tradicional d'haver hagut de recórrer a la via jurisdiccional en els casos que no es podia arribar a una transacció entre les companyies i els usuaris del transport aeri afectats,

també ha fet que els dits titulars de l'acció de reclamació optessin per acabar desistint de la seva pretensió, per raó de la ponderació entre el cost econòmic que pugui suposar la litigació apriorísticament -sens perjudici de les dilacions en l'Administració de justícia-, en relació amb el muntant de quanties que es puguin arribar a reclamar per raó de compensació del preu del bitllet -i d'indemnització si s'escau-, d'acord amb els pressupòsits que els RR. 261/2004 i 1107/06 estableixen per a cada cas. Així doncs, resulta patent que aquest mecanisme s'ha establert per causa que els usuaris del transport aeri, puguin obtenir un títol executiu en document públic amb major celeritat, en comparació a la via jurisdiccional, i a efectes d'obtenir una tutela adequada de les pretensions que puguin sorgir en relació amb l'àmbit material dels reglaments, per tal de poder ser rescabats dins d'un període de temps raonable.

Els rols de l'Agència Estatal de Seguretat Aèria fins a la data, respecte a les reclamacions dels usuaris del transport aeri

Amb caràcter previ a la publicació de l'ordre ministerial que ens ocupa per al present article, i per a la que es crea aquest nou mecanisme, l'AESA ja ha tingut (i continua tenint) competències respecte a les reclamacions dels usuaris del transport aeri fetes sota el paraigua dels RR. 261/04 i 1107/06.

Aquestes funcions s'han basat fonamentalment en el fet que, per aquells casos en els quals ja hagi transcorregut un mes després de l'efectuació de la reclamació prèvia dels usuaris afectats davant la mateixa companyia en seu purament transaccional, i sense haver-ne obtingut resposta, que els usuaris puguin presentar una reclamació davant l'agència. A partir d'aquest punt, l'agència haurà d'interpel·lar a l'operador aeri a efectes d'aportar i poder recopilar les seves alegacions i altres proves, amb la finalitat que l'agència pugui determinar si l'actuació de l'operador ha estat enquadrable en qualsevol dels dos reglaments europeus esmentats. Un cop finalitzada aquesta fase d'instrucció, l'AESA emet un informe no vinculant en el termini de 90 dies (extensibles fins a 120 depenent de les circumstàncies), a remetre tant a la companyia com als usuaris afectats, en el qual s'estableixi l'opinió de l'agència respecte a la qualificació jurídica de cada situació en concret.

Dit informe sempre pot resultar útil, en poder-se enquadrar com a prova documental pública en seu judicial⁷, sempre i quan de nou no s'hagi pogut assolir la transacció amb caràcter posterior a l'informe. Tot ell sens perjudici de disposar els legitimats actius, d'un termini de 5 anys de prescripció per exercitar la pretensió en base l'acció de reclamació⁸. Sens perjudici d'aquestes facultats explicades, L'AESA igualment exerceix les potestats investigadora i sancionadora en el marc de les reclamacions en el transport aeri de passatgers; així com deures d'assessorament i informació

⁶ Agència administrativa amb personalitat jurídica pròpia, creada l'any 2008 mitjançant el RD 184/2008 (Estatut d'AESA, d'ara endavant) i a l'empara de la Llei 28/2006 d'Agències estatals, la qual s'encarrega d'ordenar, supervisar i inspeccionar la seguretat en el transport aeri i les seves esferes naturals d'actuació; així com vetllar pels interessos de la societat en tant que usuaris del transport aeri, entre d'altres.

⁷ Arts. 299, 317 ord. 6è i 325 de la Llei 1/2000 d'Enjudiciament Civil

⁸ Art. 1966 ord. 3r del Codi Civil, en connexió amb els terminis establerts entre d'altres, al llarg del R.261/04 per als que els operadors aeris han d'haver rescabats imperativament als usuaris del transport aeri, en funció de la qualificació de cada situació, així com pels remeis escollits als quals es poden acollir els afectats.

als passatgers de cara a l'exercici dels seus drets en base als citats reglaments.

No obstant i abans d'endinsar-nos a explicar les peculiaritats més rellevants del nou mecanisme, no podem oblidar que aquest últim no deixa de ser un sistema alternatiu de resolució de conflictes, amb la qual cosa, **les vies transaccionals, arbitrals convencionals o de consum, i jurisdiccionals, així com els rols tradicionals de l'AESA expressats en aquest epígraf, no queden en cap cas suprimits** (art. 4 TMA/201/22).

Particularitats del nou mecanisme d'ADR de l'AESA, previst en la TMA/201/22

Entrant de ple a les característiques del nou mecanisme, cal explicar que en relació amb el seu àmbit material, l'article 2.1 de la TMA/201/22 estableix que aquest s'aplicarà respecte a les matèries anomenades *ut supra* del R.261/04; així com per aquelles vulneracions de drets dels passatgers amb mobilitat reduïda, d'acord amb les prescripcions del R.1107/06.

Ara bé, l'art. 2.2 de la TMA/201/22, acota la competència territorial respecte d'aquelles situacions jurídiques en les quals l'AESA podrà exercir la seva jurisdicció, en el si d'aquest nou mecanisme:

- Respecte a aquelles controvèrsies relacionades amb el R.261/04, el mecanisme serà aplicable als casos de passatgers que surtin d'un aeroport situat en territori espanyol; així com en el cas d'aquells passatgers que parteix d'un aeroport de fora de la unió, i que vagin en destinació a Espanya, a través d'una companyia aèria radicada en un país de la unió⁹ (art. 2.2 a) ord. 2n).
- En relació amb l'àmbit del R.1107/06, es precisa que l'aeroport on s'hagi irrogat el dany al passatger, estigui en territori espanyol, amb independència del domicili del gestor aeroportuari contra el qual s'ha de dur la reclamació¹⁰. Alhora, es precisa que el gestor aeroportuari, bé hagi comunicat a AESA la seva adhesió al pro-

cediment; o bé accepti tàcitament per actes propis la jurisdicció de l'agència, si compareix en el procediment després de la interposició de la reclamació per part del passatger afectat (art. 2.4).

Ara bé, igualment és menester tenir en compte els àmbits exclosos d'aplicació d'aquest nou mecanisme d'ADR, ja que tal i com es deia, que si bé els RR. 261/04 i 1107/06 són part de la contribució europea al Sistema Varsòvia, aquests reglaments no necessàriament abasten totes les matèries que puguin sorgir en conflictes en el si del contracte del transport aeri de passatgers. Per tant, segons l'art. 3 de la TMA/201/22, aquestes matèries excloses del mecanisme serien:

- Els de la resta de danys comesos per compliment defectuós -o incompliment directe- del contracte de transport aeri (*e.g.*, pèrdua o danys en l'equipatge¹¹);
- La impugnació de clàusules abusives en el sí del contracte de transport aeri;
- La impugnació les pràctiques comercials previstes en l'art. 19.2 de la Llei General per la Defensa de Consumidors i Usuaris, que puguin dur a terme els operadors de transport aeri; així com qualsevulla altra qüestió precontractual o contractual del contracte de transport aeri; les qüestions de tractament i protecció de dades personals dels usuaris;
- Les reclamacions per danys contra la integritat física causats per incidents o accidents aeris¹²;
- I finalment, aquelles matèries previstes en l'art. 3.2 de la citada LADRC¹³.

En relació amb la fase prèvia a la tramitació del procediment ADR a l'AESA, primer caldria apuntar que l'usuari del transport aeri, hauria de seguir començant per interpel·lar a l'operador aeri o al gestor aeroportuari en funció de la naturalesa del dany comès, i sempre i que es tracti d'un dany emmarcable dins del R.261/04 o en el R.1107/06. D'ençà

9 *i.e.*, en el primer escenari, podria quedar sotmès al mecanisme *e.g.*, un passatger que realitzi una escala d'un vol Barcelona-Paris operat per LATAM (*i.e.*, un operador extracomunitari mateixament, ja que en aquest cas el mecanisme s'aplica amb total independència), així com els vols de cabotatge (*e.g.* un vol Lleida-Palma de Mallorca). Mentre que en el segon cas, un exemple de cas subsumible al mecanisme, podria ser el d'un passatger que realitzi un vol Los Angeles-Barcelona, operat també per Air France, però no un operat per American Airlines (en ser un operador extracomunitari, sí exclòs en aquest cas). Igualment, en aquesta nota es vol fer donar compte, que l'àmbit d'aplicació tant del R.261/04 com de la TMA/201/22, s'ha d'entendre fonamentalment des de la **perspectiva del passatger i del trajecte que realitzi**, abans que del vol en si, tenint en compte que un vol es pot executar a través d'escales, i per tant disposar de diferent passatge al llarg del recorregut que realitzi el vol.

10 Se sobreentendria que en el cas del nostre país, no se suscitaria cap problema en relació amb el supòsit en què s'hagi de fer personar en seu administrativa a un gestor aeroportuari d'un aeroport espanyol que estigui domiciliat a l'estranger, ja que al nostre país tan sols hi ha dos gestors aeroportuaris operant en els aeroports oberts al trànsit de passatgers, els quals són AENA S.M.E. i ENAIRE E.P.E. conjuntament, en els aeroports d'interès general; i Aeroports Públics de Catalunya S.L.U., en els casos dels aeroports d'Alguaire i la Seu d'Urgell.

11 Dany rescabable previst en l'art. 22.2 del Conveni de Montreal de 1999; conveni que si bé fou signat per l'estat espanyol, no entra dins de l'àmbit material de la TMA/201/22. De la mateixa manera que tampoc en formen part del seu àmbit, el Conveni de Varsòvia de 1929 i els seus successius protocols de desenvolupament.

12 Matèria regulada en el Reglament CE 2027/97, sobre la responsabilitat de companyies aèries en cas d'accident.

13 L'art. 3.2 LADRC, fa referència a aquelles matèries que exclou del seu àmbit d'aplicació, les quals en relació amb les matèries de la TMA/201/22, s'hi enquadrarien: a) La negociació directa entre el consumidor i l'empresari; b) Els procediments d'ADR en matèria de consum iniciat a instància de l'empresari; c) Els procediments d'ADR gestionats pels mateixos prestadors del servei; i e) Els intents i actuacions realitzats en el si d'un procediment judicial per a posar fi a les controvèrsies prestadors vs. consumidors.

de, els passatgers afectats podran presentar una reclamació directa en el termini preclusiu de 5 anys des del dia de l'esdeveniment dels fets controvertits; havent igualment d'adjuntar tot el plec documental disponible a efectes probatoris de les pretensions que es vulguin fer valdre (art. 6.1 TMA/201/22). La no-presentació d'aquesta reclamació prèvia a la companyia aèria per part del passatger afectat, constituiria causa d'inadmissió a tràmit¹⁴ del procediment d'ADR, si aquest últim optés per impulsar el procediment *a posteriori* (art. 10.1 TMA/201/22).

Un cop rebuda la reclamació, l'operador interpellat hauria de donar resposta a la reclamació en el menor termini possible, no podent excedir d'1 mes des de la seva presentació per part del passatger afectat (art. 6.2 TMA/201/22).

Si en aquest termini la companyia no reconeix (sigui totalment o parcialment) les pretensions de la part reclamant -així com aquells casos en els quals directament no es pronunciï-, els reclamats haurien d'informar als usuaris afectats, del fet que tenen la possibilitat d'impulsar un procediment en seu d'AESA en el termini preclusiu d'1 any, ara des de la interposició de la reclamació prèvia. D'ençà d'aquest moment, la companyia aèria haurà de lliurar al passatger afectat, un formulari model per a dirigir-se a l'agència (a realitzar en línia, preferentment); i fent-li constar al passatger, del fet que la resolució que pugui emetre l'agència, vincularà a la companyia aèria a tots els efectes (art. 6.3 TMA/201/22). Com es pot veure, aquí hi hauria una gran diferència respecte a l'*statu quo* anterior, ja que fins al moment i abans que el mecanisme de la TMA/201/22 entrés en funcionament, cal recordar que el màxim que podia¹⁵ fer AESA fins al moment al respecte, era emetre un dictamen no-vinculant per les parts, el qual es pot utilitzar en les vies jurisdiccionals o en altres mecanismes d'ADR per a resoldre conflictes d'aquesta naturalesa.

És a partir d'aquí, quan es pot impulsar el procediment d'ADR, si l'usuari així ho estima convenient, i si ha rebutjat a les vies dels sistemes arbitrals de consum o altres, o a la jurisdiccional (*sensu contrario ex art. 10.1c*) TMA/201/22). En aquest punt, l'usuari afectat podrà interposar la reclamació davant l'AESA, d'acord amb les prescripcions de l'art. 8 TMA/201/22, interrompent així paral·lelament *ope legis*, els terminis de prescripció i caducitat (art. 12).

Si bé, des de la perspectiva del gremi que ens ocupa per a la present publicació, cal apuntar que hi ha l'inconvenient -tal com succeeix per regla general en seu administrativa-, que la intervenció d'advocat o assessor jurídic no és preceptiva en seu d'inici i instrucció del procediment (art. 13). No obstant, sempre seria recomanable

l'assistència lletrada en aquest tipus de procediments -especialment, de cara als successius tràmits d'al·legacions que s'atorguen a les parts en base a la prova aportada-, donada la complexitat del marc jurídic del Sistema Varsòvia en general, fet que un lletrat familiaritzat tant amb el dit marc normatiu, així com amb l'extensa casuística i jurisprudència del R.261/04, podria ajudar a garantir un millor resultat de cara a les pretensions del damnificat. Més encara, si es té en compte el fet que arribada aquesta fase, és evident que eventualment hi hauria un conflicte patent entre les parts interessades en seu administrativa, sent una d'elles una empresa de notable envergadura, tal com ho són, bé una companyia aèria o un gestor aeroportuari; enfront d'una part dèbil, com l'és l'usuari del transport aeri.

Així mateix, una altra gran característica de l'ADR d'AESA, és que permetrà, sigui a instància de part o d'ofici, l'acumulació d'expedients en un sol procediment administratiu, sempre i quan es tractin de controvèrsies relacionades amb el mateix vol (art. 14). La *ratio legis* radicaria en simplificar l'economia del procés administratiu, a efectes de poder obtenir un sol pronunciament per a tots els afectats adherits a un procés de reclamació, assimilant-ho així a la figura de l'acumulació d'accions i/o a les accions col·lectives en via jurisdiccional, denotant així un gran avantatge positiu en comparació a la via jurisdiccional, al poder-ho ordenar l'agència d'ofici, si així ho estima convenient.

Finalment, després d'haver practicat quantes proves hagin estat necessàries, així com d'haver atorgat als interessats els seus respectius torns d'audiència, finalitzarà la instrucció, i el director de l'Agència dictarà i notificarà la pertinent resolució administrativa (art. 17.1), degudament motivada d'acord amb els RR. 261/04 i/o 1107/06 en cada supòsit de fet, i en el termini de 90 dies després de la presentació de la reclamació davant l'AESA (prorrogables fins a 90 dies més, si la causa addueix d'especial complexitat). Per contrapartida, si l'agència s'excedeix del límit del termini i/o de pròrroga que té per dictar i notificar la resolució, la norma estableix que en aquest cas operaria el silenci administratiu negatiu amb caràcter resolutiu, en tant que s'entendria que les pretensions exercitades pel(s) passatger(s), haurien estat desestimades a tots els efectes.

L'eficàcia de la Resolució de l'ADR de l'AESA, i vies d'impugnació

Respecte a l'abast de l'eficàcia de la resolució que el director d'AESA pugui emetre en cada cas, és important apuntar, que en cas que l'agència acabi estimant parcialment o totalment les pretensions dels passatgers afectats, la resolució tindrà caràcter vinculant per l'operador aeri interpel-

¹⁴ Igualment, també constiuirien causes d'inadmissió a tràmit, segons el citat precepte, la falta de fonament de la reclamació; que aquesta pugui versar sobre matèries excloses relacionades amb el transport aeri; la cosa jutjada i/o resolta; i la litispendència, sigui en seu judicial, transaccional o arbitral, en qualsevol altra institució.

¹⁵ I cal recordar igualment, que així ho pot seguir fent l'agència, en el cas que els usuaris afectats optin per prescindir del nou procediment d'ADR, i acudir a les vies jurisdiccionals; o bé a la resta de vies arbitrals o transaccionals.

lat (art. 18.1¹⁶). En aquests casos, el transportista haurà de donar compliment al rescabament de la responsabilitat que se l'imputi, en el termini d'un mes. De no fer-ho, la TMA/201/22 no només deixa oberta la porta a que els passatgers que han vist estimades les seves pretensions puguin interposar demanda executiva davant el jutjat competent, sinó que alhora estableix que aquest fet pot constituir la comissió d'una infracció administrativa per part de la companyia aèria, amb la incoació del conseqüent procediment sancionador per part d'AESA (art. 18.4). A tal efecte, la TMA/201/22 remet a l'art. 45Bis de la Llei 21/2003 de Seguretat Aèria (LSA, d'ara endavant), on s'estableix la potestat investigadora i sancionadora per part de l'AESA, per aquelles possibles infraccions comeses per incompliment de les decisions d'AESA al respecte, classificant-les en lleus (*e.g.*, compliment tardà o defectuós per part de l'operador; fins a 70.000 € de sanció -art. 55.2a) LSA-), o greus (*e.g.*, incompliment directe per part de l'operador; fins a 250.000 € de sanció -art. 55.2b) LSA-).

Igualment, és plantejable el fet, de què passaria en aquells casos en els quals l'agència, en el moment d'aplicar els reiterats reglaments comunitaris a un cas concret, en pugui tenir dubtes al respecte. A tal efecte s'ha de tenir en compte, que l'AESA no pot plantejar una qüestió prejudicial al TJUE al respecte (art. 267 TFUE) al no ser un òrgan jurisdiccional¹⁷. Amb la qual cosa en aquestes situacions, a l'AESA no li quedaria altra opció que acabar resolent de totes maneres, i esperar que una de les parts interessades en seu del mecanisme, impugni la resolució en via jurisdiccional i que les mateixes instàncies d'apel·lació dels tribunals competents per raó de la jurisdicció i la matèria, acabin plantejant el dubte a Luxemburg. Conseqüentment, aquest fet endarreriria per anys, l'obtenció d'una resposta al dubte plantejat, i alhora indirectament, sobre la determinació de la concurrència definitiva de responsabilitat (o no) del subjecte interpellat, moment a partir dels quals els passatgers haurien (o no) de ser rescabats.

Ara bé, cal dir que si bé l'ordre ministerial deixa peu a què

les seves resolucions puguin ser impugnades, es poden suscitar certs problemes, a efectes de competència judicial per raó de la jurisdicció, en cada cas concret. Més encara, si es té en compte la reforma realitzada ja mencionada, de l'art. 86Bis LOPJ, així com la posterior reforma de la Llei 7/2017, en la seva D.A. 2a.

Una possible opció en seu administrativa -tot i que no ho indiquin explícitament ni la TMA/201/22 ni el peu de recurs de la resolució-, seria la interposició d'un recurs potestatiu de reposició, si es té en compte que l'art. 4.1c) de l'Estatut d'AESA estableix que les resolucions del director¹⁸ esgotaran la via administrativa. A tal efecte, resulta palès que la normativa sectorial no estableix un termini concret per a poder interposar un recurs potestatiu de reposició, amb la qual cosa se sobreentén que a tal efecte, es restaria sotmès al termini general d'1 mes de l'art. 124 de la Llei 39/2015 a efectes de poder interposar un possible recurs contra la resolució notificada.

Un cop esgotada la via administrativa, l'art. 18.1 TMA/201/22 estableix que les resolucions del director d'AESA podran ser impugnades en seu jurisdiccional. A tal efecte, cal mencionar que al ser un procediment d'ADR específic, la impugnació de la resolució d'AESA no resta sotmesa a cap condició objectiva legal específica, per a poder ser impugnada¹⁹. En aquest àmbit, tot i que el citat precepte tan sols es limita a dir que la resolució pot ser impugnable «*davant del jutjat competent*», l'ordre ministerial no estableix explícitament quins són aquests tribunals.

A tal efecte, tot i que l'objecte d'impugnació sigui forçosament una resolució administrativa, els jutjats competents per conèixer de la seva impugnació per part de les companyies aèries, seran els mercantils²⁰ (D.A. 2a aps.3-4 LADRC). Igualment, aquest precepte estableix, que tot i l'explicada reforma de l'art. 86Bis LOPJ, la jurisdicció competent en el cas que els passatgers vulguin presentar una demanda executiva contra la companyia per raó de l'incompliment amb la resolució per part d'aquesta, seran igualment els jutjats mercantils. Llargors

16 Si bé per contrapartida, és necessari aclarir el fet que, tant el procediment en si, com la resolució que es pugui emetre al respecte, en cap cas vinculen al passatger reclamant (art. 18.2 TMA/201/22). Aquest fet és deduïble fonamentalment, per causa que l'impuls del procediment d'ADR per part seva és absolutament voluntari, sens perjudici de la possibilitat d'exercici de les pretensions judicials o extrajudicials al respecte a instància d'aquest, sigui per no voler optar per l'impuls del procediment; o bé en el cas d'haver-lo impulsat, per la disconformitat en la seva instrucció; o bé finalment, per disconformitat amb la resolució (sense necessitat d'impugnar-la *per se*).

Igualment, cal apuntar que la resolució tampoc vincularà al gestor aeroportuari interpellat, en els casos d'aquelles reclamacions fonamentades en el R.1107/06, per causa de les raons exposades *ut supra*, sobre la necessitat d'adhesió d'aquests per conveni o per actes propis, al mecanisme d'AESA.

17 Remetent-nos a la nota 4, si es té en compte, tanmateix, que el R.261/04 compta amb una extensa jurisprudència respecte al seu àmbit d'aplicació, més enllà de qüestions de competència judicial. Amb la qual cosa, és patent que és una norma que ha donat peu (i continuarà donant peu), al plantejament de dubtes interpretatius, no explícitament coberts per la norma.

18 A tal efecte, no s'han de confondre el «director» (art. 25 de l'Estatut d'AESA), amb el «president» (art. 14). El director de l'agència és anomenat pel consell de govern d'aquesta.

19 *e.g.*, la impugnació no resta sotmesa als pressupòsits que estableixen els arts. 40 i ss. de la Llei 60/2003 -partint de la base que òbviament, la resolució d'AESA no té caràcter de laude-, ni a cap altra llei.

20 Tot i la ja explicada reforma de l'art. 86Bis LOPJ, la LADRC ha optat per continuar mantenint la competència del jutjats mercantils per raó de l'objecte, per aquest cas concret, en el que el demandant sigui la companyia aèria. Respecte a aquest factor, si bé l'esborrany inicial de la TMA/201/22 sí que remetia a la jurisdicció contenciosa-administrativa la impugnació de les resolucions que emanessin del futur sistema d'ADR, al final es va optar per la modificació de la LADRC l'agost de 2022 (*i.e.*, és una reforma posterior en el temps, respecte de la feta en la LOPJ -juliol 2022-), per tal d'atorgar la competència a tal efecte, als jutjats mercantils finalment. Ara bé, el citat precepte de la LADRC no estableix explícitament quins seran els jutjats competents, per aquells casos en els quals l'interpellat en seu administrativa sigui un operador aeroportuari en aquells supòsits enquadrales en el R.1107/06, en el cas que aquests decideixin impugnar la resolució en seu jurisdiccional.

i en tot cas, la competència dels tribunals de primera instància arran d'aquesta reforma de la LOPJ, restaria merament per aquells supòsits en els quals el passatger optés, bé per exercitar una acció independent contra la companyia aèria en cas de disconformitat amb la resolució, prescindint-ne de la seva impugnació *per se*; bé en aquells casos en els que el passatger hagi optat directament per demandar a la companyia en seu jurisdiccional; o bé en aquells casos en què es pretengui exercir una acció en base a una matèria exclosa per la TMA/201/22.

Ara bé, en el cas que l'AESA hagi de concórrer com a (co)demandada en seu jurisdiccional civil, ens trobaríem davant d'una sèrie de qüestions controvertides.

Respecte a la seva legitimació en seu de la jurisdicció civil, es podria arribar a justificar en base al fet que la jurisdicció contenciosa-administrativa quedaria exclosa *sensu contrario* a tots els efectes, per a conèixer dels litigis que es susciten en la matèria que ens ocupa, *ex D.A. 2a LADRC*, en conjunció amb l'art. 3a) de la Llei 29/1998, reguladora de la Jurisdicció Contenciosa-Administrativa (LJCA, d'ara endavant), en tant que ja es disposa d'una atribució expressa per part de la LADRC a favor de la jurisdicció civil, per raó de la matèria²¹. Tot això, a la vegada que s'entén que l'AESA, en ser una administració, s'enquadraria dins de l'abstracte ventall de l'art. 6.1.3r LEC, gaudint així de la capacitat de ser part en seu de la jurisdicció civil -per poc ortodox que pugui semblar tot plegat-.

Respecte al *petitum* que pretengui fer valdre la part que exerciti l'acció d'impugnació de la resolució (fonamentalment, l'aerolínia investigada), seria palmàriament més que discutible el fet que es pugui tractar de la declaració de nul·litat o anul·labilitat *per se* de la resolució, en tant que aquesta facultat pertocaria fonamentalment a la jurisdicció contenciosa-administrativa, d'acord amb els arts. 1.1, 1.2d) i 9.1c) de la LJCA. Llavors i en tot cas, la pretensió a exercir en seu de la jurisdicció civil, hauria d'anar encaminada a una qüestió sobre el fons de l'assumpte, que en cas d'estimar-se arribi a implicar la invalidesa i/o ineficàcia de la resolució emesa, a través d'un títol judicial posterior en el temps respecte a la resolució de l'AESA.

Tot això, sens perjudici de la qüestió en relació amb la territorialitat dels tribunals competents per als casos que ens ocupen -especialment en aquells casos en els quals l'aerolínia opti per impugnar la resolució-, la qual tampoc que-

da resolta per la llei. Per exemple, en aquest àmbit podrien concórrer diversos fòrums possibles a efectes territorials, bé siguin els jutjats mercantils de Madrid -en tant que lloc del domicili d'AESA-; bé siguin aquells que determinin els Sistemes Varsòvia²² i Brussel·les.

Per tant, arribats en aquest punt -i avançant-nos en una primera consideració final-, és raonable pensar que a efectes de jurisdicció, hi ha certs aspectes que poden resultar bastant incongruents, alhora que escassament definits. Si més no, s'haurà d'esperar que el temps i la marxa del funcionament del mecanisme, així com per les posteriors impugnacions que es puguin realitzar en seu jurisdiccional, acabin per desbrollar tot aquest conjunt de qüestions, a través d'una adequada tècnica legislativa.

Consideracions finals sobre el nou Procediment d'ADR de l'AESA

Així les coses, veiem com el nou procediment d'ADR previst en la TMA/201/22, té el principal avantatge des de la perspectiva del passatger, en què resulta un mecanisme que pretén donar una resposta ràpida, a un conjunt de controvèrsies que tradicionalment han generat un notable volum de litigiositat, com ho són les controvèrsies relacionades amb els casos d'*overbooking*, endarreriment i cancel·lació de vols; així com la responsabilitat per la vulneració de drets dels passatgers amb mobilitat reduïda. Així doncs, a partir d'ara serà possible obtenir una resposta molt més ràpida per a aquesta classe d'assumpes (en 90 dies com a màxim, des de la interposició de la reclamació davant del mecanisme de l'agència, sens perjudici dels supòsits en que es pugui escaure una pròrroga), en comparació al fet de tramitar-ho per la via jurisdiccional, tenint en compte l'actual situació de l'Administració de justícia.

Si bé, tal i com és possible deduir de la present lectura, aquest nou mecanisme no està exempt d'una sèrie de qüestions controvertides.

En efecte, tot i que es tracta d'un mecanisme que té pretensió d'equitat a efectes de buscar una resposta alternativa a la litigiositat, seria raonable arribar a la reflexió que fa FERNÁNDEZ, en el sentit de que en termes objectius, resulta altament onerosos per les companyies aèries²³, ja tan sols pel fet de la seva vinculació forçosa, tant al procediment, com a les resolucions que en puguin emanar. Això sens perjudici,

21 A tal efecte, un motiu més que recolzaria la capacitat d'AESA de ser part i de postular-se en la jurisdicció civil, es dedueix de l'ap. 3 *in fine* de la D.A. 2a de la LADRC, el qual en relació amb la impugnació de la resolució per part de les companyies aèries en els jutjats mercantils, estableix que «*El pasajero y la entidad acreditada podrán no comparecer en el procedimiento judicial, entendiéndose que se remiten a la decisión de la entidad acreditada. (...)*».

22 Giménez Binder, Sergi (12 de juliol de 2022). Jornada: *Procediment de resolució alternativa de litigis dels usuaris del transport aeri en el marc del Reglament 261/2004 (CE)*. Il·lustre Col·legi de l'Advocacia de Barcelona, en cooperació amb l'Il·lustre Colegio de Abogados de Madrid, i l'Asociación Española de Derecho Aeronáutico y Espacial.

Aprofundint en aquesta qüestió, les normes del Sistema Varsòvia en abstracte, estableixen fòrums alternatius per a les accions de rescabament de danys. *E.g.*, l'art. 33.1 del Conveni de Montreal de 1999, estableix tres possibles fòrums al respecte: el del domicili del transportista; el del lloc de l'oficina des de la qual s'hagi emès el bitllet; o el del lloc de destinació. Tot això, tenint en compte que aquests són els fòrums dels quals disposa el passatger, a efectes de demandar per danys, al transportista. Si bé, es podria arribar al raonament que aquests serien els fòrums competents per als transportistes igualment, en tant que serien els fòrums on aquests últims haurien de contestar i/o reconvenir les demandes presentades pels passatgers (*forum reconventionis*).

23 Fernández Cortés, Jaime (2023): *El nuevo procedimiento alternativo para la resolución de reclamaciones de pasajeros (Reglamento 261/2004)*. Boletín del Observatorio Jurídico Aeroespacial. 11è Butlletí, de juny de 2023. p. 105. En línia i disponible a: <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=9008888>

del marc de sancions imposables, en cas d'incompliment tardà i/o total.

Seguint en aquesta línia, igualment es podria entendre que aquest nou procediment, podria resultar en una desvirtuació del principi d'igualtat d'armes i d'igualtat de parts, en comparació al fet d'exercir la reclamació en seu judicial²⁴. Fonamentalment, per causa que l'AESA té en el si d'aquest procediment, facultats investigadores i de recaptació de proves d'ofici, podent imposar la càrrega a la companyia aèria d'aportar tota la informació que l'agència requereixi, per a poder dictar resolució -en comparació a la jurisdicció ordinària, on la companyia es pot fer valer d'aquells mitjans de prova que estimi pertinent-. De nou, sota pena de sanció, en cas de no auxiliar a l'agència en l'exercici d'aquestes facultats. Tot sens perjudici del fet que l'AESA, tal com apunta l'anterior autor, es tracta de l'entitat encarregada de inspeccionar i sancionar a les companyies aèries amb caràcter general, més enllà del control del compliment per part d'aquestes de les obligacions que se'ls hi pugui imposar en base al R.261/04²⁵. En definitiva, fets que portarien a pensar que la imparcialitat de l'agència com a entitat de resolució de disputes entre passatgers i operadors aeris, quedaria més que entredit.

Amb la qual cosa, i parafrasejant a l'anterior autor citat, aquests factors constituïrien potencials motius de pes per arribar a pensar el fet que les empreses del sector del transport aeri, no es quedarien precisament de braços plegats davant d'aquesta situació. En conseqüència, sent esperable el fet que aquestes últimes es puguin arribar a constituir com a *lobby*, a efectes de remeiar aquesta disparitat de posicions en el sí del procediment -per a no dir quelcom de major entitat-.

Un altre factor a tenir en compte en relació amb les companyies aèries respecte del nou procediment, és el fet dels possibles escenaris que es puguin esdevenir en aquells casos en què l'aerolínia hagi pogut impugnar satisfactòriament la resolució d'AESA en seu jurisdiccional, havent tombat les pretensions dels passatgers. Arribats a aquest punt, seria raonable pensar que de totes maneres, les companyies difícilment arribarien a interposar una demanda contra els passatgers per recobrar les quantitats lliurades en concepte de compensació o indemnització. Això es deuria fonamentalment, tant per una raó de Responsabilitat

Social Corporativa de les companyies aèries vers els consumidors, així com per la dificultat de demandar al conjunt de passatgers indemnitzats -més encara si tenen el seu domicili a l'estranger- en seu jurisdiccional²⁶. Si bé en aquest punt, partint de la base que en aquest escenari s'entendria que l'AESA hauria resolt indegudament, hi ha hagut, veus que han proposat a tal efecte, la possibilitat que la companyia aèria pugui reclamar a l'AESA per responsabilitat patrimonial -sens perjudici de poder-la demandar en peça separada davant la jurisdicció contenciosa-administrativa-, per a poder recobrar les quantitats indegudes, sense necessitat de reclamar directament als passatgers indemnitzats indegudament.

Igualment, es creu que hi hauria un altre inconvenient a ponderar, en relació amb el major o menor grau d'èxit que pugui arribar a tenir el procediment, que seria la impossibilitat d'acumulació d'accions per connexitat de matèries incloses, amb certes d'exclous (*i.e.*, relacionades amb un mateix bitllet i/o vol) que són d'invocació freqüent, com poden ser els danys a l'equipatge, la impugnació de clàusules abusives, o el rescabament de danys personals (especialment els morals, reconeguts en certs casos de cancel·lació o endarreriment), etc. Aquest fet, podria portar que els passatgers afectats acabessin per no recórrer al nou mecanisme, en tant que la impossibilitat d'acumulació d'accions en les quals una o més d'elles puguin estar excloses, faria que fossin necessaris dos o més pronunciaments diferents²⁷. Conseqüentment, seria raonable pensar que en aquestes situacions, el passatger afectat acabi recorrent a la resta de vies d'ADR disponibles i/o jurisdiccionals existents amb caràcter previ, a efectes d'obtenir un títol unitari per a totes les controvèrsies, al no poder fer-ho l'AESA, en funció de cada circumstància en concret i de la naturalesa de les accions que el passatger damnificat pretengui acumular.

En definitiva, factors, que en conjunt a les qüestions a les quals ens hem referit respecte al moment de fer el salt a la jurisdicció ordinària per motiu d'impugnació de les resolucions, aniran definint la pràctica i marxa d'aquest nou mecanisme, i així poder detectar i esmenar aquelles amenaces i debilitats presents en ell. Tot això, sens perjudici del paper que puguin prendre les companyies aèries com a resposta, a efectes *de lege ferenda* -o més enllà-.

24 Fernández Cortés, Jaime (2023), *op. cit.*, p. 150

25 Fonamentalment, tal i com es pot deduir del mateix nom de l'agència, aquesta s'encarrega d'inspeccionar i sancionar a tots els operadors aeris (comercials i no comercials), respecte al compliment del conjunt de la normativa, en matèria de seguretat aèria principalment.

26 Giménez Binder, Sergi (12 de juliol de 2022). *vid. not.* 22

27 *e.g.*, en el cas que un passatger pateixi un endarreriment i alhora danys en l'equipatge en el mateix vol, si opta per la submissió al procediment d'AESA, aquest es podrà pronunciar merament sobre l'endarreriment; mentre que la reclamació pels danys en l'equipatge ho hauria de dirimir en seu extrajudicial o en els tribunals de primera instància civils.

ASPECTOS BÁSICOS DE LA LEY 12/2023, DE 24 DE MAYO, POR EL DERECHO A LA VIVIENDA¹

ADRIÀ GOÑI GUEMBE

Juez de adscripción territorial (JAT)

1. NOVEDADES SUSTANTIVAS (REFORMA DE LA LEY DE ARRENDAMIENTOS URBANOS)

A. CONCEPTO DE “MERCADO TENSIONADO” Y DE “GRAN TENEDOR”

Se introducen o modifican por la ley conceptos que resultan imprescindibles para comprender luego el alcance de las reformas operadas por la misma.

En cuanto al mercado tensionado, el art. 18 de la Ley 12/2023 dice que la Administración puede declarar zona de mercado tensionado a aquella que cumpla con alguna de las dos siguientes condiciones:

- A. Que la carga media del coste de la hipoteca o del alquiler en el presupuesto personal o de la unidad de convivencia, más los gastos y suministros básicos, supere el 30% de los ingresos medios o de la renta media de los hogares.
- B. Que el precio de compra o de alquiler de la vivienda haya aumentado más de 3 puntos porcentuales el valor del IPC autonómico correspondiente en los 5 años anteriores a la declaración del área tensionada.

Por otro lado, se reformula el concepto de gran tenedor. La Ley define al gran tenedor en el art. 3 en la letra k) señalado que: «*Gran tenedor: a los efectos de lo establecido en esta ley, la persona física o jurídica que sea titular de más de diez inmuebles urbanos de uso residencial o una superficie construida de más de 1.500 m² de uso residencial, excluyendo en todo caso garajes y trasteros. Esta definición podrá ser particularizada en la declaración de entornos de mercado residencial tensionado hasta aquellos titulares de cinco o más inmuebles urbanos de uso residencial ubicados en dicho ámbito, cuando así sea motivado por la comunidad autónoma en la correspondiente memoria justificativa.*»

B. AMPLIACIÓN DEL PERIODO DE PRÓRROGA (ART. 10 LAU)

Se introducen apartados 2 y 3 en dicho precepto, distinguiéndose lo siguiente:

- A. Inmueble ubicado en mercado no tensionado: se añade posibilidad de que arrendatario solicite prorrogar un año más siempre que acredite situación de vulnerabilidad social y económica según informe de la Administración competente (ello debe acreditarse cuando se solicita la prórroga). Es obligatoria en caso de que el arrendador sea gran tenedor, salvo que se celebre nuevo contrato.

¹ Transcripción de la conferencia dictada en el IEI el 12 de julio de 2023, con motivo de la celebración del “Día de la Justicia Gratuita”

- B. Inmueble en mercado tensionado: la prórroga se eleva de una anualidad a tres anualidades. No necesaria vulnerabilidad. Obligatoria para cualquier arrendador salvo excepciones: nuevo contrato, pacto en contrario o aplicabilidad del art. 9.3 LAU.

C. MODIFICACIONES RELATIVAS A LA RENTA (ART. 17 LAU)

En primer lugar, se da nueva redacción al art. 17.3 LAU: “El pago se efectuará a través de medios electrónicos. Excepcionalmente, cuando alguna de las partes carezca de cuenta bancaria o acceso a medios electrónicos de pago y a solicitud de esta, se podrá efectuar en metálico y en la vivienda arrendada”.

En segundo lugar, se regula la posibilidad de limitar el precio del alquiler (apartados 6 y 7 de la LAU), **siempre y cuando el contrato recaiga sobre inmueble situado en zona tensionada**. Distinguiamos:

- A. Arrendador que no es gran tenedor. El precio del arriendo no puede exceder de la última renta del contrato de arrendamiento vigente en los últimos cinco años una vez actualizada, pero existen excepciones por las que se podrá superar dicho límite hasta como máximo el 10 por ciento:

- A. Cuando la vivienda hubiera sido objeto de rehabilitación en los términos previstos en el Reglamento del IRPF, en los dos años anteriores.
- B. Cuando, en los dos años anteriores, se hubieran finalizado actuaciones de rehabilitación o mejora de la vivienda en la que se haya acreditado un ahorro de energía primaria no renovable del 30%.
- C. Cuando se hubieran finalizado mejoras de accesibilidad en los dos años anteriores.
- D. Cuando el contrato se firme por diez o más años, o se establezca un derecho de prórroga al que pueda acogerse el arrendatario que le permita prorrogar el contrato durante diez o más años.

- B. Arrendador que sí es gran tenedor. La renta del nuevo contrato no podrá exceder del límite máximo del precio aplicable conforme al sistema de índices de precios de referencia que se regule. Sin excepciones.

D. NOVEDADES EN CUANTO A LA ACTUALIZACIÓN DE LA RENTA

Se reforma el art. 46 del RDL 6/2022 (en vez de reformarse el art. 18 LAU) para terminar con la actualización conforme a IPC y distinguir los siguientes escenarios:

- A. Entre la fecha de entrada en vigor de la Ley y hasta el 31 de diciembre de 2023, a falta de pacto al que

lleguen las partes y con independencia de que sea el arrendador un gran tenedor o no, el mecanismo de actualización de la renta será el **Índice de Garantía y Competitividad**, por lo que la limitación a la actualización de la renta continuará siendo del 2%.

- B. Entre el 1 de enero y el 31 de diciembre de 2024, el tope de actualización será del 3% en el caso de arrendador gran tenedor, y en los supuestos en los que el arrendador no sea un gran tenedor, el incremento será el pactado entre las partes y, en defecto de pacto, no podrá superar el 3%.

- C. A partir del 1 de enero de 2025, se aplicará un nuevo índice de referencia para la actualización de todos los arrendamientos, que será más estable e inferior al IPC y que, de momento, desconocemos.

E. ATRIBUCIÓN DE LOS GASTOS DE GESTIÓN INMOBILIARIA (ART. 20 LAU)

Se modifica el apartado primero del art. 20 LAU para indicar que “*los gastos de gestión inmobiliaria y los de formalización del contrato serán a cargo del arrendador*”.

2. NOVEDADES PROCESALES (REFORMA DE LA LEY DE ENJUICIAMIENTO CIVIL)

A. PROCEDIMIENTO PARA REANUDAR A INSTANCIA DEL GRAN TENEDOR DESAHUCIOS SUSPENDIDOS

En el caso de que un procedimiento de juicio verbal de desahucio por falta de pago de la renta (o cantidades asimiladas) o por transcurso del plazo se halle suspendido por la normativa post Covid19, la ley regula la posibilidad de que si es el arrendador gran tenedor quien desea reanudar el proceso suspendido pueda hacerlo si “*acredita que se ha sometido al procedimiento de conciliación o intermediación que a tal efecto establezcan las Administraciones Públicas, en base al análisis de las circunstancias de ambas partes y de las posibles ayudas y subvenciones existentes conforme a la legislación y normativa autonómica en materia de vivienda*” (art. 3 letra k) de la Ley 12/2023).

Las formas para acreditarlo son:

- A. La declaración responsable emitida por la parte actora de que ha acudido a los servicios indicados anteriormente, en un plazo máximo de 5 meses de antelación a la presentación de la solicitud de reanudación del trámite o alzamiento de la suspensión, sin que hubiera sido atendida o se hubieran iniciado los trámites correspondientes en el plazo de dos meses desde que presentó su solicitud, junto con justificante acreditativo de la misma.
- B. El documento acreditativo de los servicios competentes que indique el resultado del procedimiento

de conciliación o intermediación, en el que se hará constar la identidad de las partes, el objeto de la controversia y si alguna de las partes ha rehusado participar en el procedimiento, en su caso. Este documento no podrá tener una vigencia superior a 3 meses.

Se ha criticado esta nueva “válvula de oxígeno” al arrendatario incumplidor en especial por incorporar un plazo de “espera” de cinco meses desde que se insta la conciliación (vinculado además a una previa inactividad de dos), pues el gran tenedor no solamente tendrá que inmiscuirse en este trámite administrativo previo sino que además tendrá que esperar mínimo cinco meses para poder hacer valer el cumplimiento de tal trámite (junto a las demás dilaciones que suelen sufrir la mayoría de juzgados de primera instancia), sin olvidar que en muchas ocasiones se tratará de causas suspendidas desde marzo de 2020.

Otra de las críticas que se han efectuado es que este trámite es un mero “retraso encubierto” de la posibilidad de culminar el desahucio, dado que inverosímil creer que vaya a lograrse acuerdo en la conciliación, cuando arrendador ya no quiere retrasar más la recuperación posesoria, y, lógicamente, el que ocupa el inmueble sin pagar renta querrá que ésta llegue lo más tarde posible para poder disponer de más tiempo del inmueble, o, al menos, hasta poder conseguir una vivienda de la Administración.

B. REFORMA DEL ART. 439 LEC (REQUISITOS DE ADMISIBILIDAD DE DEMANDAS DE DESAHUCIO)

En primer lugar, se introduce el apartado sexto en el art. 439 LEC exigiendo al demandante que indique si tiene o no la condición de gran tenedor. Se exige que se aporte certificación registral de las propiedades que ostente el demandante.

Se añade en la letra c) del art. 439.6 LEC la exigencia de que el actor, si es gran tenedor, deba acreditar si la parte demandada se encuentra o no en situación de vulnerabilidad económica, debiendo para ello:

- A. Aportar un documento entregado por la Administración competente (vigencia máxima de 3 meses) que especifique esta circunstancia, para lo cual deberá presentarle un escrito al ocupante de su inmueble donde conste que éste le autoriza a presentar esta solicitud de sus datos ante la Administración. Esto también podrá cumplirse mediante:
  1. La declaración responsable emitida por la parte actora de que ha acudido a los servicios indicados anteriormente, en un plazo máximo de 5 meses de antelación a la presentación de la demanda, sin que hubiera sido atendida o se hubieran iniciado los trámites correspondientes en el plazo de dos meses desde que presentó su solicitud, junto con justificante acreditativo de la misma.
  2. El documento acreditativo de los servicios competentes que indiquen que la persona ocupante no consiente expresamente el estudio de su situación económica en los términos previstos en la legislación y normativa autonómica en materia de vivienda. Este documento no podrá tener una vigencia superior a tres meses.
  3. ¿Es posible hacer constar en el contrato de arrendamiento de vivienda que el arrendatario y su unidad familiar no son vulnerables a efectos de eludir lo dispuesto en los apartados 6 y 7 del art. 439 LEC? ¿Remedio viable para evitar futuro “calvario procesal”?

De nuevo estamos ante un verdadero peregrinaje administrativo:

- A. Pedir al ocupante que firme autorización para que la Administración valore su situación de vulnerabilidad.
- B. Si el ocupante no autoriza, debe acudir a la Administración presentando una solicitud para que se certifique que el ocupante no consiente el estudio de su vulnerabilidad y presentarlo junto a la demanda en un plazo máximo de tres meses desde que se expide.
- C. Si el ocupante autoriza:
  1. Solicitar a la Administración que realice el estudio de vulnerabilidad y esperar a que se emita el informe para aportarlo junto a la demanda en un plazo máximo de 3 meses desde que se expide.
  2. Si la Administración no actúa:
    1. Esperar dos meses para comprobar si la Administración ha iniciado el trámite para determinar si es vulnerable, o no.
    2. Y, por último, esperar cinco meses sin ningún resultado para poder presentar la demanda de desahucio a la que acompañaría el escrito y justificante que presentó ante la Administración en los términos antes expuestos, la respuesta de la Administración en su caso, o la constancia del silencio de la misma ante la petición que le formuló.

De nuevo se ha criticado la introducción de tantos obstáculos para poder admitirse demandas, en especial por los trámites burocráticos exigidos y los plazos de espera obligatorios que se introducen.

Si bien se valora como ventaja que se adelante la resolución sobre la vulnerabilidad o no del arrendatario a una fase pre-procesal, quedando clara y decidida la cuestión al inicio del proceso, sin que deba reiterarse en posteriores fases (ejecución) cuando el demandante es gran tenedor.

Finalmente, destaca el apartado 7 del art. 439 LEC, introducido también con la reforma, que vuelve a exigir, en este caso como requisito de admisibilidad de la demanda de desahucio, que se haya intentado la conciliación administrativa (en idénticos términos a los comentados en el epígrafe anterior).

C. REFORMAS EN EL PROCESO DE EJECUCIÓN

Los requisitos anteriormente analizados (prueba de vulnerabilidad y previa conciliación administrativa) se han introducido también para poderse admitir demanda de ejecución hipotecaria por parte de gran tenedor respecto de “vivienda habitual” (art. 685.2 LEC) y para poder subastar bienes inmuebles de tal clase cuando el acreedor tenga dicha cualidad (art. 655 bis LEC).

Más allá de lo anterior, las reformas en ejecución pueden quedar resumidas de la siguiente manera:

- A. Posibilidad de solicitar el lanzamiento en la demanda del juicio declarativo de “todo tipo” de desahucio, sin necesidad de presentar una ulterior demanda ejecutiva (art. 549.3 LEC). Hasta ahora, ello solo se permitía en el desahucio por falta de pago o expiración de plazo.
- B. Suspensión de lanzamientos:
  1. Se suprime necesidad de consentimiento del interesado para poder dar traslado a las AAPP competentes, las cuales deberán informar sobre vulnerabilidad y, en caso de que esta concurra, sobre propuestas de medidas de atención. Es criticable que la ley no haya especificado qué plazo tiene la Administración para informar y qué consecuencias tiene el eventual silencio.
  2. Se amplía el elenco de procesos en que es necesario este traslado de oficio antes de lanzar (todos los desahucios).
  3. Suspensión “no” automática: cuando se recibe la información por parte de la Administración, o transcurrido el plazo que se hubiere conferido, se da traslado a las partes, y el LAJ “puede” decidir suspender en atención a la inmediatez o no de la fecha prevista para el lanzamiento. Una vez efectuadas alegaciones o transcurrido el plazo para hacerlas, el juez decide por medio de Auto si suspende o no el lanzamiento: por dos meses si no es gran tenedor o por cuatro si sí lo es (se elevan, por tanto, los plazos de suspensión, antes eran uno y tres meses). Duda acerca del *dies a quo* del plazo, si desde que el LAJ acordara facultativamente la suspensión o si desde el dictado del Auto.
- C. Fijación del día y hora exacta en todas las resoluciones en que se señale lanzamiento (arts. 440.5, 675.2, 704.1 LEC).

TREBALL I INTEL·LIGÈNCIA ARTIFICIAL (IA)

CONSTANTINO MONTAÑÉS NÚÑEZ

Soci a Montañés i Solé. Enginyer i Llicenciat en psicologia

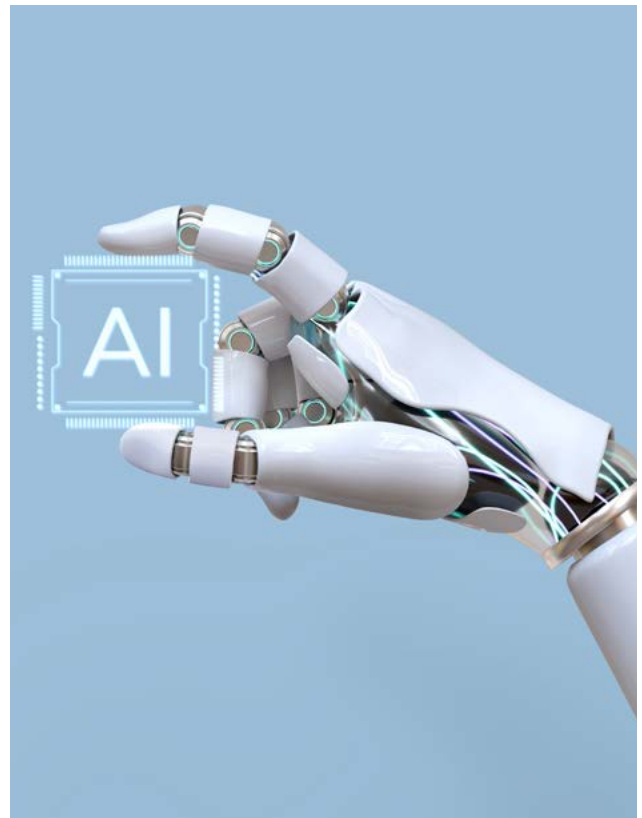
Terrícoles o extraterrestres?

Quan em va preguntar el director de la revista Lo Canyeret, Josep Corbella, si podia escriure un article per a aquest, la meva resposta immediata va ser sí. I és que al passar llista a la meva relació amb els advocats i advocades de Lleida, entre ells, compto amb familiars, amics o clients del nostre despatx -Montañés i Solé-, inclòs el mateix Col·legi de l'Advocacia de Lleida, sense oblidar la meva relació amb ells com a client. Una cadena de relacions habitual a Lleida en la que comences per una "baula" i a partir de la mateixa pots construir una cadena de relacions sòlides que et permet establir i consolidar vincles amb aquest o un altre col·lectiu.

Tancada la finestra del MWC Barcelona el passat mes de març, un aparador al món de la tecnologia que va permetre'ns veure com serà el futur més enllà de la pantalla del telèfon mòbil, aquest només representa el 40% dels projectes presentats i la resta entra a la cistella de la tecnologia de la connectivitat. El que allí vam poder veure ens pot servir a tot@s els professionals per albirar cap a on va la tecnologia de la quarta revolució industrial, conèixer i integrar aquestes noves tecnologies ens permetrà viure en el món actual i, no fer-ho, ens convertirà en uns estranys alienígenes dins del nostre propi Planeta.

Individus, ciutadans i advocats

Amb la irrupció de ple de la IA a les nostres vides, ajudant-nos com a individus, com a ciutadans i com a professionals, cada cop serà més freqüent la utilització de robots exoesquelets, d'intervencions quirúrgiques amb robots com el Davinci, de drons com a mitjà de transport, de vehicles autònoms per als nostres desplaçaments, la producció d'energia elèctrica a través de les piles biològiques formades pels microorganismes existents al subsol de les nostres zones verdes, el rec subterrani en parcs i jardins en substitució del superficial amb el consegüent estalvi d'aigua en evitar l'evaporació, o l'aparició de robots "advocats" com Ross. I entrarem de ple en un nou espai com el metavers que, tot i ser virtual, ens oferirà una possibilitat real a l'hora de treballar, almenys així ho estan veient despatxos d'advocats com la firma nord-americana Arent Fox, que ha començat a obrir oficines, i altres firmes que han iniciat la compra de terrenys en aquests espais.

De l'Enginyeria a la Psicologia

De la mà de les diferents especialitats de l'Enginyeria que inviten a canviar-ho tot, tampoc hem d'oblidar que vivim en un món de persones en el que la intel·ligència cognitiva pròpia de les persones, mesurada per la seva (CI), i la intel·ligència artificial construïda a cops d'algoritmes (IA), els éssers humans disposem del major dels capitals, l'emocional, representat per la nostra Intel·ligència Emocional (IE) i que, segons Goleman, un dels pares d'aquest, l'èxit personal o professional depèn el 20% de la CI i el 80% de la IE.

Així doncs, no seria bo oblidar que, més enllà del CI i de la IA, la societat haurà d'estar presidida pels valors i, per això, continuar cultivant i emprant la nostra IE serà l'única garantia que deixem a les noves generacions un món més sustentat en allò vertaderament inherent a aquesta naturalesa humana, com són els valors, i menys en allò merament tecnològic.

RESSEGUINT ELS DIARIS OFICIALS

Abril – Agost 2023

Llei 8/2023, de 3 d'abril, per la qual es modifica la Llei 28/1990, de 26 de desembre, per la qual s'aprova el Conveni Econòmic entre l'Estat i la Comunitat Foral de Navarra. (BOE 04.04.23).

Llei 9/2023, de 3 d'abril, per la qual es modifica la Llei 12/2002, de 23 de maig, per la qual s'aprova el Conveni Econòmic amb la Comunitat Autònoma del País Basc. (BOE 04.04.23).

Llei 10/2023, de 3 d'abril, per la qual s'aprova la metodologia d'assenyalament de la quota del País Basc pel quinquenni 2022-2026. (BOE 04.04.23).

Llei 5/2023, de 5 d'abril, de reconeixement de l'escoltisme. (DOGC 06.04.23).

LO 4/2023, de 27 d'abril, per a la modificació de la LO 10/1995, de 23 de novembre, del Codi Penal, en els delictes contra la llibertat sexual, la Llei d'Enjudiciament Criminal, i la LO 5/2000, de 12 de gener, reguladora de la responsabilitat penal dels menors. (BOE 28.04.23).

Llei 6/2023, de 3 de maig, de modificació de la Llei 8/2022, sobre l'ús i l'aprenentatge de les llengües oficials en l'ensenyament no universitari. (DOGC 05.05.23).

Llei 11/2023, de 8 de maig, de transposició de Directives de la Unió Europea en matèria d'accessibilitat de determinats productes i serveis, migració de persones altament qualificades, tributària i digitalització d'actuacions notariales i registrals; i per la qual es modifica la Llei 12/2011, de 27 de maig, de responsabilitat civil per danys nuclears o produïts per materials radioactius. (BOE 09.05.23).

Llei 7/2023, de 10 de maig, de creació de la comarca del Lluçanès. (DOGC 11.05.23)

RDL 4/2023, d'11 de maig, pel qual s'adopten mesures urgents en matèria agrària i d'aigües en resposta a la sequera i a l'agreujament de les condicions del sector primari derivat del conflicte bèl·lic a Ucraïna i de les condicions climatològiques, així com de promoció de l'ús del transport públic col·lectiu terrestre per part dels joves i prevenció de riscos laborals en episodis d'elevades temperatures. (BOE 12.05.23).

Llei 8/2023, de 12 de maig, de mesures urgents per a la reducció de la temporalitat, de foment de la promoció interna i d'agilització de la cobertura de llocs de treball amb funcionaris de carrera. (DOGC 15.05.23).

Llei 9/2023, de 19 de maig, de mesures extraordinàries i urgents per afrontar la situació de sequera excepcional a Catalunya. (DOGC 22.05.23).

Llei 12/2023, de 24 de maig, pel dret a l'habitatge. (BOE 25.05.23).

Llei 13/2023, de 24 de maig, per la qual es modifiquen la Llei 58/2003, de 17 de desembre, General Tributària, en transposició de la Directiva (UE) 2021/514 del Consell, de 22 de març de 2021, per la que es modifica la Directiva 2011/16/UE relativa a la cooperació administrativa en l'àmbit de la fiscalitat i altres normes tributàries. (BOE 25.05.23).

RD 400/2023, de 29 de maig, de dissolució del Congrés dels Diputats i del Senat i de convocatòria d'eleccions. (BOE 30.05.23).

Instrucció de 26 de maig de 2023, de la Direcció General de Seguretat Jurídica i Fe Pública, sobre la rectificació registral de l'esment relatiu al sexe regula-

da en la Llei 4/2023, de 28 de febrer, per a la igualtat real i efectiva de les persones trans i per a la garantia dels drets de les persones LGTBI. (BOE 03.06.23).

RDL 5/2023, de 28 de juny, pel qual s'adapten i prorroguen determinades mesures de resposta a les conseqüències econòmiques i socials de la Guerra d'Ucraïna, de suport a la reconstrucció de l'illa de La Palma i a altres situacions de vulnerabilitat; de transposició de Directives de la Unió Europea en matèria de modificacions estructurals de societats mercantils i conciliació de la vida familiar i la vida professional dels progenitors i els cuidadors; i d'execució i compliment del Dret de la Unió Europea. (BOE 29.06.23).

RD 608/2023, d'11 de juliol, pel qual es desenvolupa el Mecanisme RED de Flexibilitat i Estabilitat en l'Ocupació. -desenvolupa l'art. 47.bis ET- (BOE 12.07.23).

Ordre HFP/792/2023, de 12 de juliol, per la qual es revisa la quantia de les dietes i assignacions per a despeses de locomoció en l'IRPF. (BOE 17.07.23). -0,26 €/km-

RD 649/2023, de 18 de juliol, pel qual es desenvolupa la Llei 52/1997, de 27 de novembre, d'Assistència Jurídica a l'Estat i Institucions Públiques, en l'àmbit de l'Advocacia General de l'Estat. (BOE 20.07.23)

RD 650/2023, de 18 de juliol, pel qual s'aprova el protocol de reconeixement mèdic forense a la persona detinguda. (BOE 20.07.23).

Llei 10/2023, de 7 d'agost, de modificació de la Llei 5/2008, de 24 d'abril, del dret de les dones a erradicar la violència masclista. (DOGC 09/08/23).

MONTSE BALTASAR
INTERIORISTA

AL NOSTRE DESPATX US OFERIM:

- PROJECTES D'INTERIORISME PARTICULARS
- PROJECTES D'INTERIORISME EMPRESES
- ASESORAMENT I VENTA DE MOBILIARI
- SHOWROOM DE 1.000 m² AMB MOBILIARI

TLFN. 656 972 809 | ALMACELLES | @moblesbaltasar | www.moblesbaltasar.com

TRAUMARE

Centre mèdic i rehabilitador

**Assistència integral i gestió administrativa
d'accidents de trànsit**

Traumatologia i rehabilitació

Accidents escolars, esportius i laborals

Peritatges mèdics

Reconeixements mèdics

Av. Blondel, 98 // Tel. 973 26 85 99

www.traumare.com

Las mezclas más sorprendentes

WWW.TCOMPANYSHOP.COM

DIA DE LA JUSTÍCIA GRATUÏTA

ALMUDENA GONZÁLEZ JIMÉNEZ

Advocada. Diputada cinquena, responsable Àrea Torn d'Ofici

El dimecres 12 de juliol el Col·legi va celebrar a l'Aula Magna de l'IEI, l'acte previst per la commemoració del **XIII DIA DE LA JUSTÍCIA GRATUÏTA**, diada instituïda l'any 2011 pel "Consejo General de la Abogacía Española" per tal de donar presència al col·lectiu de lletrats que formen part del Torn d'Ofici i traslladar a la ciutadania informació respecte del contingut i la configuració de l'assistència jurídica gratuïta, emfatitzar la necessitat d'aquest servei per tal de garantir el dret a la tutela judicial efectiva, i posar en relleu la funció social de l'advocacia de torn d'ofici.

Un any més actes com aquest posen en relleu la tasca d'una advocacia que no s'atura mai i garanteix el servei durant els 365 dies de l'any, amb uns alts nivells de qualitat i amb un impacte molt important en la nostra societat, i concretament en la demarcació del nostre Col·legi, havent-se tramitat un total de 12.354 expedients de justícia gratuïta durant l'exercici 2022, i 8.362 durant el primer semestre de l'exercici 2022.

En primer lloc, el Col·legi de l'Advocacia de Lleida va homenatjar als companys **Josep M. Domingo Nadal** i **Xavier Nayach Rius**, qui presten el servei al partit judicial de Lleida i Tremp respectivament, per la seva llarga i completa dedicació al servei del Torn d'Ofici, tot reconeixent la seva trajectòria professional, la seva perseverança i bon fer en la defensa dels justificables sense recursos.

Els homenatjats van poder dedicar unes paraules d'agraïment a tots els companys com a representants que són d'aquest col·lectiu recordant-nos la importància de la tasca que es desenvolupa des del Torn d'Ofici i la influència d'aquesta en la societat i la garantia dels drets fonamentals.

Finalitzat l'homenatge als companys, es va donar pas a la taula rodona organitzada pel Col·legi sota el títol "**Aspectes bàsics de la Llei 12/2023, de 24 de maig, pel dret a l'habitatge**", amb la participació del Sr. Adrià Goñi Guembe, jutge d'adscripció territorial (JAT), i el Sr. Josep M. Esteve Olomí, president del Col·legi d'agents de la propietat immobiliària de Lleida (API) i que fou moderada per la diputada cinquena, responsable del Torn d'Ofici, la Sra. Almudena González Jiménez. Els ponents van fer una profunda anàlisi de la Llei 12/2023, tant des de la seva perspectiva processal com des de la seva perspectiva pràctica. Alhora que una reflexió crítica vers la llei, a causa de les seves imperfeccions i dificultats en vers als requisits que es demanen per poder interposar la demanda. Si bé encara la seva incidència pràctica, no havia arribat als tribunals.

L'acte va acabar amb un petit refrigeri i brindant amb una copa de cava amb tots els assistents.

FESTA D'ESTIU 2023

Anselm Kiefer "Shevirath Ha Kelim"

Amb les vacances d'estiu a punt d'arribar, com ja és tradicional, la Comissió de Cultura del nostre Col·legi amb la col·laboració del Grup Advocacia de Lleida i Teatre del Talió vàrem organitzar activitats variades per gaudir de la nostra Festa d'Estiu.

El dimecres, 26 de juliol, va tenir lloc la **vista guiada a PLANTA**, complex industrial La Plana del Corb, aquest espai és el projecte que articula la intersecció entre el grup empresarial Sorigué i la Fundació Sorigué. A PLANTA convergeix l'art contemporani, a través de *site-specifics* singulars; l'arquitectura, el coneixement i un paisatge industrial i natural d'especial valor.

PLANTA alberga un conjunt d'obres d'artistes de prestigi internacional i disposa d'espais d'art únics en el món, els sites-specific (en l'actualitat són 6) amb peces de reconeguts artistes: Antonio López *Día y Noche*, Wiliam Kentridge *More Sweetly Play the Dance*, Anselm Kiefer *Kiefer Pavilion*, Chiharu Shion *In the beginning was...*, Juan Muñoz *Double Bind* i Bill Viola *Ocean Without a Shore*.

Antonio López "Día y Noche"

El dijous dia 25 de juliol se celebrava el **sopar d'estiu** del Col·legi al Restaurant Can Prada, va obrir boca el **Teatre del Talió** amb l'espectacle **Mojitos de Talió II "Vida i mort de l'advocat lleidatà Josep Josepet del Canyeret"**.

Amb les postres el **Grup Advocacia Jove**, vam organitzar una partida de **Trivial** amb preguntes sobre la història i organització del Col·legi, que no va tenir guanyador fins a la darrera pregunta. Felicitem els guanyadors i, sobretot, a Alter Mútua dels Advocats i Advocades per la tasca que fa i per patrocinar l'esdeveniment oferint un esplèndid iPad al guanyador.

La música i el ball posaven de nou fi a la nit.

XXV ANIVERSARI DE LA COMISSIÓ DE DRETS HUMANS DEL COL·LEGI I X PREMI "VALORS" DE L'ADVOCACIA CATALANA

ANTONIETA MARTÍ I TERUEL

Degana

Fa 25 anys, enfront de la necessària defensa dels drets dels estrangers en situacions de vulnerabilitat i la manca de cobertura de la seva defensa en l'àmbit institucional, un reduït grup de persones valentes va apostar-hi i sol·licità la creació de la Comissió de Drets Humans de l'Il·lustre Col·legi de l'Advocacia de Lleida. La Junta d'aquell moment, presidida pel llavors degà Ricard Borràs Iglesias, va constituir-la i començà el seu funcionament i servei.

Tot i no ser un col·lectiu molt nombrós en la província de Lleida, es tenia especial sensibilitat vers la seva situació,

perquè sovint es quedaven exclosos del sistema de protecció i defensa legal. Per aquest motiu es va treballar en la seva atenció, assessorament i acompanyament.

Tenim l'honor de disposar d'aquesta Comissió gràcies als companys i companyes Simeó Miquel, Antoni Riba, Juanjo Duch, Sònia Martínez, Enric Rodes, Herminia Solans i Josep Lluís Gómez Gusi, que la va presidir.

Han transcorregut 25 anys d'aquell moment i, durant aquest temps, tots els seus membres han deixat la seva

emprenca i treball. Continua viva i amb força, ja que encara el dia d'avui cal lluitar i defensar pel que hauria de ser bàsic: els drets fonamentals. En resulta un sabor agredolç; més quan s'han vist afegits altres col·lectius, diferent de l'inicialment previst, que el nostre col·lectiu no pot desatendre enfront de les vulneracions que pateixen.

Atès l'aniversari assenyalat del quart de segle de la nostra Comissió, l'acte d'entrega del **Premi "Valors"**, que també celebrava el seu desè aniversari i que sempre es duu a terme a Barcelona, enguany es va solemnitzar a la **Seu Vella de Lleida, el passat 1 de juny**. En aquest marc el **Consell de l'Advocacia Catalana va fer lliurament al nostre Col·legi d'una placa en commemoració dels 25 anys de la constitució de la Comissió de Drets Humans**.

El **Premi "Valors" de l'advocacia catalana 2023** és promogut pel Consell de l'Advocacia Catalana en el marc de la garantia i defensa dels valors humans que fan que la societat sigui més justa i solidària. Persegueix visualitzar i premiar a les persones i institucions que han estat i són exemple a seguir per tirar endavant la nostra societat i defensar alhora els drets humans i la justícia.

Aquest any **han estat reconeguts amb aquest Premi les següents entitats i persones:**

La Taula per Mèxic, Associació per la Pau i els Drets Humans, per la seva tasca en relació amb la crisi humanitària del país, havent construït un espai de trobada entre diversos actors de la societat catalana i europea per fomentar la defensa dels drets humans i la pau a Mèxic, així com d'altres accions des de Catalunya per l'acollida temporal a la ciutat de Barcelona de periodistes i defensors dels drets humans; la recerca i publicació d'informes, estudis i testimonis; la realització de campanyes de difusió de cultura de pau i drets humans, i la programació de cursos de formació i activitats culturals i de cohesió social.

L'associació **"Fruita amb Justícia Social"** per la seva tasca vers els drets socials i laborals de les persones temporeres i migrades que acudeixen a Lleida amb la perspectiva de treball en el sector agroalimentari, en especial per a la recollida de fruita, i que a vegades es troben amb dificultat per, inclús, disposar d'allotjament en condicions mínimes. També tracta altres aspectes com la lluita contra el racisme, el tracte amb perspectiva de gènere o l'aposta per l'educació com eina de transformació social.

I la **Sra. Maixabel Lasa**, activista i política, per la seva tasca personal i professional en la cerca de la pau i la reconciliació i la promoció de la justícia restaurativa, ja que va ser impulsora de la defensa de l'atenció a totes les víctimes de totes les violències, independentment que fossin causades per ETA, els GAL o el mateix sistema policial; i la seva participació en el projecte de justícia restaurativa Vía Nanclares com vídua de Juan María Jáuregui, polític base del PSE assassinat per ETA, entrevistant-se amb els seus assassins a la presó.

La **Caravana de Juristes per Colòmbia**", organització benèfica, pel seu suport a l'advocacia, la judicatura i globalment als defensors i defensores dels drets humans per aconseguir la justícia i la pau a Colòmbia, mitjançant una xarxa jurídica internacional per abordar els problemes als quals s'enfronten els advocats, advocades, altres professionals del dret i els defensors dels drets humans de Colòmbia, contribuint d'aquesta manera a un canvi positiu en la vida i la feina d'aquests professionals i millorant l'accés a la justícia a Colòmbia.

Dos aniversaris junts, la X edició del Premi Valors i el 25è aniversari de la Comissió de Drets Humans del nostre Col·legi, que es van fusionar en una mateixa lluita compartida i ferma per fer reals i efectius els drets humans alçant la veu des de les terres de Ponent.

Fotos: Genaro Massot

ACTIVITAT COL·LEGIAL

Xerrades “L’habitatge, reptes de present i de futur. Quines són les solucions?” amb els candidats a l’alcaldia de Lleida, 18 i 26 d’abril

Amb motiu de les eleccions municipals, el Col·legi d'Administradors de Finques de Barcelona-Lleida va organitzar, amb la col·laboració del nostre Col·legi, unes xerrades amb candidats i candidates a l'alcaldia de Lleida per tenir la seva visió sobre un tema de gran transcendència com és l'habitatge.

XIV Jornada sobre l'ús del català a la justícia, 20 d'abril

La diputada segona, Anna Llauredó, va assistir a la Jornada organitzada per la Comissió de Llengua del Consell de l'Advocacia Catalana en col·laboració amb el Col·legi de l'Advocacia de Sabadell, i amb el suport del Departament de Cultura i el Departament de Justícia, Drets i Memòria de la Generalitat de Catalunya. L'objectiu de la jornada era reflexionar sobre la influència que té la llengua de docència del dret sobre la llengua de treball en l'àmbit de l'advocacia.

Presentació del Portal de recursos COMPENDIUM.CAT, 24 d'abril

El portal aglutina més de 900 recursos lingüístics (diccionaris jurídics, apunts lingüístics sobre terminologia jurídica, manuals d'estil, criteris gramaticals...) i jurídics com ara formularis jurídics en català.

El Consell de l'Advocacia Catalana es reuneix amb el Consolat de Mar, 24 d'abril

La nostra degana, Antonieta Martí, va participar en la reunió. L'objectiu d'aquesta era posar sobre la taula una major col·laboració entre ambdues entitats.

Conferència “Actualitzacions legislatives i referències jurisprudencials de dret penal econòmic i de l'empresa”, 27 d'abril

Organitzada per la Comissió de Formació del Col·legi, va estar impartida per Marta Carrera Tornet, jutgessa substituta.

Taller “Com gestionar els canvis i les crisis sense por al fracàs, 28 d’abril

El nostre Col·legi amb el suport del Consell de l’Advocacia Catalana i Alter Mútua, vam organitzar aquest taller amb l’objectiu d’abordar de forma preventiva i/o precoç aquells estats, situacions i/o tensions que qualsevol advocat/da pugui partir i que li impedeixin treballar de forma efectiva, productiva i fructífera.

XIII Congreso de la Abogacía Española, 3, 4 i 5 de maig

Organitzat per Consejo General de la Abogacía Española amb els col·legis de Tarragona, Reus i Tortosa com amfitrions, va comptar amb la participació de més d’un miler de col·legiats i col·legiades.

Sota el lema “**Junts cap a l’excel·lència**”, es va reflexionar i debatre sobre la regulació de la professió, les qüestions deontològiques, els nous models de negoci, l’especialització o la formació, amb la finalitat de posar-nos al dia de les qüestions més importants de la professió. L’advocacia va clausurar el congrés amb un ambiciós full de ruta que marcarà els seus objectius dels pròxims anys.

Jornada “Els drets humans a la pràctica: assistència lletrada a persones en detenció policial”, 1 de juny

Amb motiu dels 25 anys de la constitució de la Comissió de DDHH del nostre Col·legi es va organitzar aquesta jornada juntament amb la comissió de Drets Humans del Consell de l’Advocacia Catalana.

Jornada inaugurada per la presidenta del Consell, Encarna Orduna, i la nostra degana, Antonieta Martí.

Dia contra el càncer, 1 de juny

Amb motiu del dia de la col·lecta anual contra el càncer, el diputat quart, Andrés Mercadé, va fer entrega de la donació que el Col·legi fa a l’Associació contra el càncer de Lleida.

Reunió amb el Col·legi de Secretaris, Interventors o Tresorers d’Administració Local (CSITAL), 13 de juny

La degana, Antonieta Martí, la responsable de formació, Lourdes Bonet, i el secretari, Jaume J. Moll, es van reunir a la seu del Col·legi amb Cristian Cimadevilla, president, i Antonio Roperó, vocal responsable de formació del Col·legi de Secretaris, Interventors i Tresorers d’Administració Local (CSITAL), amb la finalitat d’establir vies de col·laboració en matèria de formació.

II Jornada Extranjeristas en RED, 16 de juny

Organitzada per l'associació d'advocats Extranjeristas en RED que es va impartir al nostre Col·legi.

Sessió informativa de la Mutualidad de la Abogacía, 5 de juliol

A càrrec del director general de la Mutualidad, Rafael Navas, amb l'objecte de resoldre els dubtes respecte del sistema de previsió social.

Manifestació i concertació de l'advocacia i procuradoria lleidatana, 28 de juny

En reivindicació d'un pacte per exigir una solució als problemes de la justícia. Seguint la convocatòria de concentracions arreu de l'Estat per demanar un "Pacte per a la Justícia"

TORNEIG DE PÀDEL, QUARTA EDICIÓ

El diumenge 2 d'abril, va tenir lloc la 4a Edició del Torneig de Pàdel de l'Advocacia Jove, a les instal·lacions del Club Tennis Lleida.

La veritat va ser un èxit la 4a convocatòria del campionat de la jove advocacia de Lleida on 30 persones vam gaudir d'un matí d'esport, companyonia en un dia que ens va acompanyar en tot moment.

Gràcies als 7 espònsors d'aquesta edició vam tenir un welcome pack i després vam gaudir d'un sorteig.

Des de la Junta de l'advocacia jove volem agrair un any més l'acollida i ens emplacem a retrobar-nos l'any vinent.

JUNTA DIRECTIVA DE L'ASSOCIACIÓ JOVE ADVOCACIA DE CATALUNYA (JAC)

El dissabte 1 de juliol, es va celebrar la Junta directiva de l'advocacia jove de Catalunya que, després de molts anys, es va tornar a celebrar en la seu del Col·legi de Lleida.

Durant la dita sessió, es van tractar molts temes, entre ells l'organització del pròxim congrés de l'advocacia catalana que se celebrarà a Sabadell durant els dies 20 a 22 d'octubre de 2023.

Des d'aquí animem al col·lectiu de Lleida a participar en aquest proper congrés.

Després vam acabar en un dinar on també es van apropar advocats i advocades de Lleida que van compartir taula amb les juntes d'advocacia jove de les diferents agrupacions de Catalunya al restaurant el Barri.

Junta Advocacia Jove de Lleida

CENS COL·LEGIAL

Altes i baixes de l'1 d'abril al 31 d'agost de 2023

ALTES EN EXERCICI

2349 Raquel Gomez Ortiz

2350 Sara Gabarro Auger

2351 David Verdu Fernandez

PASSEN A EXERCENT

PASSEN A NO

EXERCENT

2332 Paula Garrido Gomez

1161 Àngels Alimbau Castells

213 Maria Teresa Minguella Bertran

2226 Bianca Pop Birli

595 Jose Luis de la Mano Valbuena

BAIXES

1714 Josep Julià Gonzalez Elez (†)

1874 Xavier Florensa Fondevilla

2153 Jaume Ribes Godia (†)

2005 Eva María Martínez Fernández

1927 Marta Llovera Grillo

1504 Natalia Santamaria Sola

2343 Josep Raic Trilla

99 Andres Viola Estany (†)

209 Ramon Clèries Mingot (†)

EN RECORD DELS COMPANYS QUE ENS HA DEIXAT

El nostre afectuós record pels companys que ens han deixat i la seva família:

Josep Julià Gonzalez Elez, col·legiat exercent (23 de gener de 2023)

Jaume Ribes Godia, col·legiat exercent (23 de maig de 2023)

Andres Viola Estany, col·legiat no exercent (29 de juliol de 2023)

Ramon Clèries Mingot, col·legiat no exercent (3 d'agost de 2023)

EN RECORD DE L'ADVOCAT RAMON CLÈRIES

El passat dia 3 d'agost va morir a Barcelona, el company, amic i reconegut advocat en Ramon Clèries Mingot, que va néixer a Guissona l'any 1950, i que amb 30 anys va anar a viure a Tàrrrega on tenia un important despatx professional.

La seva vida ha estat el món del dret que ha compaginat amb altres aficions, darrerament com a escriptor.

Mentre estudiava la carrera de dret va exercir la docència en un col·legi privat de Barcelona cursos 1973 al 1976, període que va reflectir en el seu primer llibre *“Els Vaixells d’Stjenkar Rasi”*, publicat el novembre de 2018, on l'autor intenta explicar la importància de la figura del mestre, i en la segona part del llibre està dedicat al retrobament amb antics alumnes seus, on recorden aquella grata experiència, amb testimoni d'alguns dels 40 alumnes que va tindre.

Abans d'entrar en el seu segon llibre, he de parlar de la seva gran vocació com a advocat, la seva principal professió. Durant més de 40 anys va exercir brillantment a Tàrrrega, essent les seves especialitats el dret civil i el dret penal. Va formar part de la junta del Col·legi de l'Advocacia de Lleida en el període 2001-2004. La tardor del 2017 es va jubilar com a advocat, per problemes de salut.

Va ser un dels principals organitzadors dels actes que es van celebrar a Tàrrrega amb motiu del centenari de la mort del jurista Ramón María Roca Sastre, una jornada històrica, del qual tots els participants ens en sentim orgullosos, ell més que cap altre. Sempre deia que tota la vida estaria amb deute amb l'alcalde Frederic Gené i el regidor de cultura Sr. Tous.

Va assistir a jornades, congressos i conferències sobre dret civil i altres matèries, en algunes com a ponent de les ma-

teixes. Va ser professor de l'Escola de Pràctica Jurídica de la UNED a Cervera en la facultat de dret. Col·laborador destacat de la revista jurídica *Lo Canyeret*, que edita el Col·legi de l'Advocacia de Lleida.

El seu segon llibre *“La Segarra: Terra de grans personatges”*, editat el març de 2022, consta de 21 capítols. Un llibre del qual n'estava molt orgullós, encara que lamentava la poca difusió que ha tingut, en els mitjans de comunicació social. La seva tirada va ser de 800 exemplars, encara que ha tingut una bona venda. Es tracta de descriure la vida de 50 grans personatges de la Segarra, i 14 entrevistes. El pròleg és del llavors degà del Col·legi de l'Advocacia de Lleida.

Només va posar un límit no fer constar polítics, sinó grans personatges del món segarrenc: artistes, pintors, economistes, emprenedors socials, empresaris, escriptors i agents literaris, esportistes, eclesiàstics, genetista agrari, historiadors, investigadora biòloga, juristes, mestres, meteoròleg, metges i cirurgians, músics i musicòlegs i periodistes.

Es va presentar a Guissona, Tàrrrega i Cervera amb bona assistència. L'autor va explicar de forma amena com va sorgir la idea de fer aquest llibre i diverses anècdotes.

Ara estava projectant un tercer llibre sobre les capitulacions matrimonials dels Reis Catòlics a Cervera i té escrit un esborrany de les seves memòries com a advocat.

Rebi els seus dos fills i la seva esposa el més sincer condol, afecte i estima personal. Sens dubte Ramon Clèries Mingot, mereixeria en una segona edició, formar part dels grans personatges de la Segarra.

Eduard Montiu de Nuix
Advocat

FINS SEMPRE, RAMON

Ja fa com a mínim 40 anys que ens vam conèixer fent judicis pels jutjats de les nostres contrades, fent llargues esperes en passadissos i així vam forjar a poc a poc una amistat que ha perdurat fins ara.

Sens dubte el Ramon era un advocat de prestigi, un advocat apreciat per tothom. El prestigi no és directament proporcional a l'èxit professional o l'èxit econòmic. El prestigi es guanya a poc a poc, dia a dia, estudiant, treballant, fent judicis, amb el tracte amb els clients, amb el contrari, amb el company i amb els jutges i els funcionaris, i jo vaig tenir la immensa sort d'incorporar al Ramon a la Junta de Govern del Col·legi.

Podria explicar moltes anècdotes de tots aquests anys, però simplement vull fer esment, per veure la qualitat humana del Ramon, del missatge de comiat que va fer a un grup d'amics a través del WhatsApp:

“Mira que bé! Vosaltres de farra i jo esperant que em vinguin a buscar per canviar de vida. Gràcies per tants anys d'amistat amb vosaltres. Us estimo. El vostre amic, Ramon”

En rebre el missatge hi havia 3 possibilitats: contestar, senzillament no fer-ho, o reflexionar sobre les seves paraules. Jo vaig optar per deixar-me portar de manera immediata pels meus sentiments i li vaig dir: ***“Tu sempre estaràs entre nosaltres, com ara”***.

Ricardo Borrás Iglesias
Advocat

DENISE ALINA CASABALIAN DULCEA

Treballadora del Col·legi – Torn d'ofici.
Ens va deixar el 28 de maig de 2023

Denise,

Un dia com avui se'ns fa molt estranya la vida... estranya i contradictòria.

Una persona com tu, plena de bondat i generositat, prudent i pacient, amable, educada, atenta, ens deixa de manera sobtada, abrupta, violenta, fins i tot sorollosa, i ens provoca un profund sentiment de dolor, tristor, buidor... el nostre primer instint és d'incrèdilitat, negació, no acceptació, que a mesura que passen les hores es converteix en una sensació pertorbadora d'injustícia, en enuig contra el món i contra tothom, en ràbia..., però, si tu una cosa clara ens has ensenyat és justament el contrari, a comportar-nos en tot moment de manera serena i calmada, a fer front a les adversitats amb resignació i paciència, a tractar-ho tot i a tothom amb amabilitat i delicadesa... així que, no trobem millor manera d'honorar-te que aprendre de tu, ésser pacients, acceptar la vida “i la mort” tal com ve, acceptar la teva absència imposada i continuar el nostre dia a dia al Col·legi sense tu, sense la “nostra Denise”, la que, de manera discreta i silenciosa, ha anat captivant els nostres cors i ja forma part inseparable de cadascú/na de nosaltres.

Estimada Denise, has estat la millor companya i amiga, i el teu record inspirador ens omple i ens aboca a ésser millors persones.

El teu somriure serà el nostre record.

Gràcies Denise, de tot cor!!

De les teves companyes i company

REGISTRES DE SOCIETATS

REGISTRE DE SOCIETATS PROFESSIONALS ICALL

SECCIÓ DE SOCIETATS PROFESSIONALS D'ADVOCATS

Altes

Núm. 49: IURIS LLEIDA, SLP

Data d'alta: 28 febrer de 2023

Núm. 50: ESPAI JURÍDIC NOM, SL - UNIPERSONAL

Data d'alta: 16 de maig de 2023

Núm. 51: CONSULTORA LEGAL SAGARIS, SLP

Data d'alta: 16 de maig de 2023

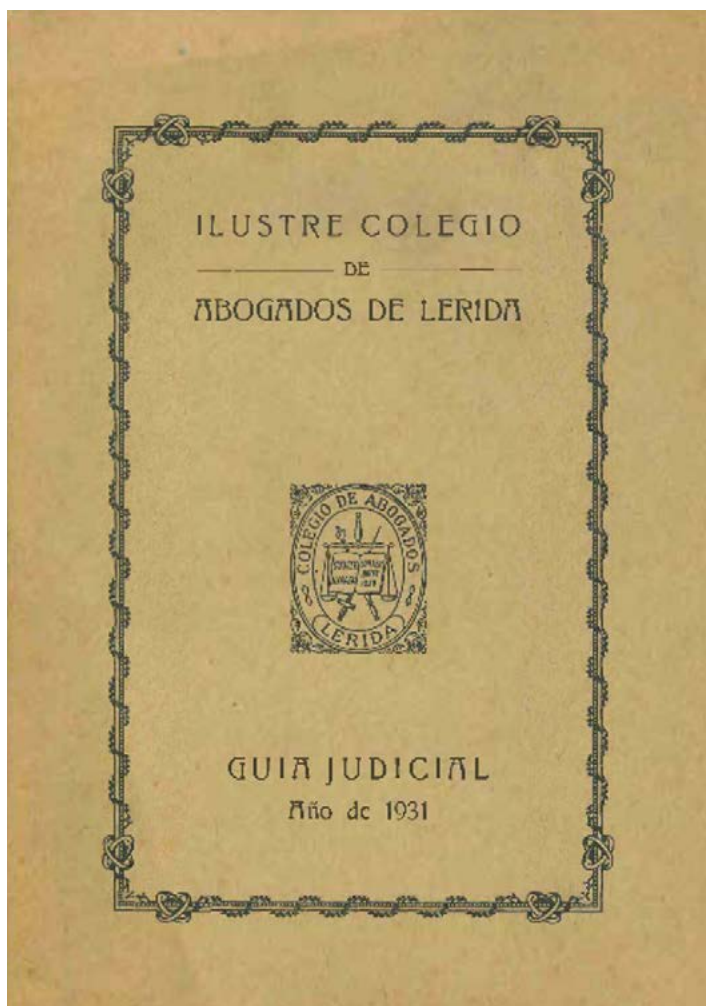
El nostre Col·legi, l'any 1931

SIMEÓ MIQUEL ROÉ

Advocat

Fa uns mesos vaig tenir accés a una guia judicial del nostre Col·legi publicada al mes de gener de l'any 1931. Davant de l'escassetat de documents històrics col·legials, de la qual ja m'he queixat sovint en aquesta secció, vaig fer el possible per aconseguir-la i ara, afortunadament, ja està a l'arxiu del col·legi. La seva portada és la de la imatge.

En aquell moment, a la guia hi consta que era degà en Ramon Sol Mestre al qual ja vaig dedicar no fa gaire un d'aquests articles. Per cert, que hi vaig fer constar el dubte sobre l'any de la seva elecció, si va ser 1928 o 1931. Jo crec que aquesta guia decanta el dubte en favor de la data més antiga.

La Junta de Govern estava constituïda, com ho havia estat des de la seva fundació, només per cinc membres. A més del degà, l'Antoni Agelet Romeu i el Francesc Jené Aixalà n'eren els diputats primer i segon respectivament. La completaven un tresorer, Domingo Sala Rexach i el secretari, Ramon Aige Roselló.

El Col·legi tenia en aquell moment vint-i-tres advocats exercents, tots ells homes i amb despatx obert a Lleida ciutat. Cal recordar que el Col·legi no tenia encara àmbit provincial. Hi estaven col·legiats també, sense exercici professional, vint titulats en dret. La seva seu estava situada als baixos del número 3 del carrer Sant Antoni

on hi havia aleshores l'Audiència de Lleida. Com a treballadors el col·legi tenia un conserge i un *groom*, tal com la guia fa constar textualment.

A la seu de l'Audiència també s'hi trobava el Col·legi de Procuradors, que comptava amb dotze col·legiats i tenia com a degà en Santiago Jené Aixalà.

La guia conté tot un seguit d'advertències i normes per als col·legiats. Moltes d'elles estaven relacionades amb el "*bastanteig*" dels poders per a plets, per al qual s'utilitzaven uns segells que el mateix col·legi expedia i cobrava, i que constituïen una font important dels seus ingressos. D'altres advertiments es referien a matèries pròpies de l'exercici. Per exemple, l'adscripció al torn d'ofi-

ci era, en aquell temps, obligatòria per a tots els col·legiats i, un cop assignada una defensa, era inexcusable i indelegable. Un altre que ens pot resultar més curiós és que tots els col·legiats havien de designar cada any, i comunicar al Col·legi, un advocat substituït per fer-se càrrec dels seus assumptes en cas de malaltia o absència justificada.

D'aquesta manera, i a poc a poc, anem reconstruint la memòria històrica del nostre col·legi. Demano a tots els companys i companyes, i a qualsevol altra persona que llegeixi aquesta revista, que ens faci arribar les notícies i documents que es refereixin a la seva història.

CAMBÓ

JOSÉ LUIS RODRÍGUEZ GARCÍA

Advocat

Leyendo “CAMBÓ: El último retrato”, de Borja de Riquer (Editorial Crítica) se dio la circunstancia de su presentación en la Librería Caselles que corrió a cargo de Josep Varela acompañando al autor.

Fui a escuchar al historiador autor. Un acierto. Gocé de la compendiosa visión de su biografiado, al que dedicó para documentarse treinta años. Lapso que se justifica por la compleja personalidad de quién reunía las condiciones de abogado, político (dos veces ministro) y que cristalizó en poderoso hombre de negocios internacionales y generoso mecenas.

Cambó emergió tras el tsunami pesimista del 98 como prometedor regeneracionista. Un joven que no pensaba sólo en Cataluña, sino en una España grande. Este deseo sería objeto de contradicciones que desilusionaron a muchos de sus seguidores tras la Guerra civil y la Dictadura.

Por otra parte, el imparable enriquecimiento de quien destacó como dinámico catalanista y logró blindar su patrimonio frente a los Estados con estrategias y coimas, tan poco ortodoxas como “dispensables” en las altas finanzas, agrandó el distanciamiento con aquellos.

Riquer penetra en la cara oscura, en el azogue de las contradicciones de quien logró ser amigo (con altibajos) del Rey Alfonso XIII, y de todos aquellos que anhelaron la Mancomunidad de las Diputaciones catalanas y la Autonomía de Cataluña dentro de una federación estatal mientras albergaban el desiderátum: la independencia, un último peldaño que no pisó Cambó.

Cambó fue más conservador de lo que parecía. Uno lo piensa mientras lee. Desde el momento en que comenzó a asesorar a la Banca y a formar parte de los Consejos de Administración detectó, con claridad, que el poder anida en la caracola de la abundancia y es desde donde se puede cambiar la sociedad, más que desde el activismo político. Ahí podría radicar la razón de la generosidad de su mecenazgo. Aportaciones que Riquer desgrana y valora culturalmente con precisión.

El libro aborda la actitud del político ante la implantación de las dictaduras de los generales Primo de Rivera y Berenguer, así como la pugna mantenida con el millonario Juan March dada su incompatibilidad no ajena a la ayuda al General Franco.

Lo apuntado, a vuela pluma, insinúa la complejidad de las múltiples relaciones de Cambó que no perdió ocasión de

conocer, a lo largo de su vida, las figuras relevantes de la época amén de contar con una pléyade de amigos, colaboradores y asesores a los que dejó huella de su personalidad en numerosa correspondencia.

Al margen de bulos y leyendas, la vida sentimental de Cambó no escapa al análisis de Riquer y redondea el conocimiento del mismo.

La biografía perfila a un desprendido plutócrata, no obstante, siempre atento a la marcha de los negocios y, a medida que discurre el tiempo vemos cómo se aleja del romanticismo de la Lliga regionalista. El poder cambia a las personas.

Parecería que después de tanto escrito sobre Cambó poco podría agregarse. Pero no ha sido así. Riquer investigó en las fuentes que alumbraron nuevas luces sobre la vida pública, civil y mercantil e incluso escrutó en las áreas documentales de la privacidad. Tarea de acopio y de paciente espera que le ha permitido examinar variada correspondencia, inédita y desconocida por los anteriores biógrafos y en algunos casos orillada por no ser objeto del objetivo perseguido

Apuntaré que la biografía se nos hace novelesca y termina con tintes de entregas de serial radiofónico con la litis sobre la aceptación de la herencia porque ya lo dice la sabiduría popular **“(…) esto de heredar algo borra o templa en el heredero la memoria de la pena que es razón que deje el muerto”**

No pretendo con estos apuntes hacer spoiler. Léanlo y sorprende cierto **déjà vu** con el hoy.

Cambó fue una persona fascinante y es hecho conocido que Josep Pla trabajó a sus órdenes durante 10 años y publicó, quizá, la primera y un tanto apologética semblanza de su “patrón”. Otros también lo hicieron con mejor o peor fortuna.

Quiero añadir que disfruté de la presentación en la que Varela explicó que fue a la estación a recibirle y tuvo el acierto de convertir el paseo en evocación del apellido Riquer, con mención a su linaje y trayendo al recuerdo algunas de las propiedades que regentaron en la ciudad. Nos pareció oír chirriar los goznes de la puerta del palacete de los Riquer, sito otrora en las cercanías del arco de entrada por puente, al recibir la visita del Rey Carlos III, donde pernoctaría. Palabras de agradable acogida a quien nos regaló una exposición quintaesenciada de su biografiado.

Terminologia bàsica de dret concursal: castellanismes i altres comentaris

No diem/escrivim...	sinó...
Concurs d' ~~acre~~ creditors	Concurs de creditors
Apertura de la fase comú	Obertura de la fase comuna
Aute obrint -la fase de liquidació....	Interlocutòria que obre la fase de liquidació
Compensar les deutes	Compensar els deutes
El pressupost objectiu	El pressupòsit objectiu
El muntant que reclamem	La quantia/l'import que reclamem
Concorre el pressupòsit subjectiu de...	S'escau/Es dona/Es produeix el pressupòsit subjectiu de... (vegeu comentari més avall)
La venta d'actius	La venda d'actius
L' emplaçament del deutor	La citació del deutor
Sustentar la qualificació del concurs com a culpable	Fonamentar/sostenir/defensar la qualificació del concurs com a culpable
Quita i espera	Quitament i espera
Despatxar una execució o apremi	Despatxar una execució o constrenyiment
La quantia que el jutge estimi bastant	La quantia que el jutge estimi suficient
No hi ha béns lliures bastants per afrontar el deute.	No hi ha béns lliures suficients per afrontar el deute.
Existència de béns bastants a la massa activa...	Existència de prou béns a la massa activa...
Rendiment de comptes	Rendició de comptes Retiment de comptes
Aprovació de les comptes	Aprovació dels comptes

Concórrer i reunir exigeixen pluralitat

En els escrits de dret concursal és habitual trobar l'ús del verb *concórrer* i *reunir* per descriure, per

exemple, els requisits que estableix la llei per declarar-se insolvent. Aquests dos verbs, però, no es poden utilitzar per referir-se a un sol fet ni tampoc com a sinònims del verb *complir*.

TORNAR AL SUMARI

Concòrrer vol dir ‘esdevenir-se alhora’ i *reunir* significa ‘unir parts separades’. Tots dos verbs porten intrínsec un sentit plural i cal fer referència com a mínim a dues circumstàncies, condicions, requisits o pressupòsits, perquè aquestes formes verbals es puguin emprar. Exemples:

X *Concorren un dels supòsits reveladors de l'estat d'insolvència.*

✓ *S'escau/Es produeix un dels supòsits reveladors de l'estat d'insolvència.*

✓ *Concorren dos dels supòsits reveladors de l'estat d'insolvència.*

X *La societat mercantil que represento reuneix el requisit de legitimació.*

✓ *La societat mercantil que represento compleix el requisit de legitimació.*

Pel que fa a la forma *concurrència*, no és adequada quan ens referim a un sol fet. Així:

X *En la petició del concurs necessari cal la concurrència d'algun fet extern.*

✓ *En la petició del concurs necessari cal l'existència d'algun fet extern.*

Qualificar de/com a (culpable)

El règim verbal del verb *qualificar* (quan aquest vol dir ‘atribuir una qualitat a algú o alguna cosa’) està format per dos complements: un complement directe, que expressa la cosa qualificada, i un complement predicatiu, que expressa la qualitat. Fins fa poc, la preposició indicada per introduir aquest complement predicatiu era la preposició *de*, però la nova normativa descriu la possibilitat d’alternar-la amb *com a*. En cas que calgui pronominalitzar el complement predicatiu, el pronom feble que hi correspon és *hi*. Així doncs:

X *No hi ha cap fonament perquè el concurs es pugui qualificar de/com a culpable.*

✓ *No hi ha cap fonament perquè el concurs s'hi pugui qualificar.*

Cal fer nota l’estranyesa de qualificar un concurs de culpable i no pas una persona. La redacció de la llei així ho estableix, però esperem que ho puguin esmenar en un futur.

Combinacions lèxiques habituals

concurs	sol·licitar, declarar, qualificar (<i>com a culpable/fortuït</i>), tramitar, cloure, concloure
fase comuna, fase de liquidació	obrir, finalitzar, posar fi a
massa activa, massa passiva	determinar, liquidar, restituir (una cosa) a
deutes	contreure, satisfer, liquidar, saldar, exonerar, vèncer, reestructurar
crèdits	transmetre, pagar, consignar, liquidar, cedir, satisfer, comunicar, reclassificar
béns	disposar de, administrar, liquidar, alienar, gravar, hipotecar, transmetre, embargar, perdre

Servei Lingüístic del CICAC
[Data d’elaboració: abril 2023]

La teva **vida** ha canviat.
Ara és el moment de canviar
també la teva **casa**.

Reservi
la seva
visita al
pis pilot

Estàs molt a prop de viure a **IMSPIRA...**

Residencial amb la zona
comunitària més gran de Lleida.

Dos piscines, pista de pàdel
y zona de picnic.

...La casa dels teus somnis. Amb **metrovacesa**. ara sí

900 55 25 25

Of. de ventas: Pl. Ramon Berenguer IV, nº 9, 25007, Lleida

Descubre tu casa en **metrovacesa.com**

metrovacesa

Inmuebles en construcción propiedad de METROVACESA S.A., con domicilio social en Calle Quintanavides 13, 28050, Madrid (entidad inscrita en el Registro Mercantil de Madrid, al Tomo 34.472, Folio 94, Hoja M-620.015, inscripción 1ª, con C.I.F. A-87471264. Toda la información a la que se refiere el Real Decreto 915/1989, de 21 de abril, y demás normativa de aplicación autonómica, se encuentra a disposición de los consumidores en nuestras oficinas. Las cantidades entregadas a cuenta se garantizarán mediante aval. Asimismo, se hace constar que la entidad Kutxabank será la sociedad que avale las cantidades anticipadas para la construcción de la promoción, que se depositarán en la cuenta especial abierta en su misma entidad. Los precios indicados no incluyen, unidades independientes como trasteros y/o plazas de aparcamiento, ni impuestos ni gastos. Todas las imágenes son recreaciones virtuales diseñadas digitalmente, habiéndose añadido elementos decorativos, vegetación, mobiliario y vehículos que no forman parte, en ningún caso, de la oferta de los inmuebles publicitados. En los Precios de venta de viviendas no se incluye el mobiliario, ni los elementos decorativos, que, en ningún caso serían objeto de la compraventa. Certificación Energética: en trámite.